

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA.
Strada Zrinyi N-rul 11a

INSERTIUNILE

se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ROMÂNUL

Rivalități ascunse.

Paris, 5 Noemvrie.

Jocul din Orient este mai complicat decât s'ar părea la prima vedere. Războiul, care-și sceră în aceste momente victimele în abundență, nu va decide numai asupra soartei, asupra existenței sau a neexistenței Turciei europene, nu numai asupra avântului și a prosperării tinerelor state creștine din peninsula balcanică ci va decide și asupra unei chestiuni mult mai importante pentru echilibrul de forțe din continentul nostru: asupra hegemoniei din Balcani și asupra preponderanței politice în întregul Orient.

Două mari rase își dispută aici terenul: Germanii și Slavii. Putem spune cu drept cuvânt că războiul actual nu este decât o luptă de avante-gardă după care va trebui să urmeze, în mod fatal, lupta dintre grosul trupelor. Știm bine că Turcia reprezintă până mai zilele trecute interesele germane, iar Bulgaria, Serbia și Muntenegrul interesele slave și în special interesele Rusiei, astfel că vom găsi la spatele Ligei balcanice cabinetul din Petersburg, iar la spatele Turciei cabinetele din Viena și Berlin.

Înainte de a trece la examinarea mai amănunțită a acestor raporturi, cari pot avea consecințe așa de importante pentru politica mare europeană, să vedem care este situațiunea reală creată prin ultimele victorii ale Ligei balcanice.

Din excelentul serviciu telegrafic și de informațiuni al acestui ziar, publicul românesc și-a putut face un tablou destul de fidel al situațiunii militare. Ziarul „Românul”, cu un simț politic remarcabil, s'a ferit a da crezământ tuturor știrilor tendențioase și false, cari soseau mai cu seamă din sorginte turcă și germană și a recunoscut din vreme că avantajul armelor este de partea trupelor creștine cari luptă pentru un ideal, un ideal care se aseamănă așa de mult cu acela pe care îl nutrește, în adâncurile ascunse ale sufletului său chinuit de vijeliile sortii, un mare neam din Orient: *neamul românesc!*

Accastă pricepere a situațiunii din Balcani a ferit, în acelaș timp, acest patriotic ziar de a lua o atitudine greșită față de importantele evenimente și a inspirat o adevărată serie de articole, în această privință, perfect justificabile din punct de vedere național românesc. Noi ne-am convins repede că nu trebuie să invidiem victoriile altora, nici să ignorăm sau să căutăm a micșora importanța lor. Tot ceea ce trebuie să facem este să ne pregătim a fi și noi în fiecare moment la înălțimea chemării noastre. Nu a împiedeca pe alții să se întărească ci a ne întări și a ne întinde noi înșine, — aceasta este politica utilă a neamului românesc. În chipul acesta se explică *neutralitatea binevoitoare* a României față de întreprinderea războinică a Bulgariei și tot așa se explică faptul că guvernul românesc, din însuș îndemnul M. Sale regelui Carol, acest înțelept monarh, a renunțat la mobilizarea armatei române, mobilizare

care ar fi fost interpretată ca o măsură îndreptată contra întregii politici slave și contra Bulgarilor în special.

Situațiunea militară este cu totul favorabilă celor patru state aliate contra Turciei europene. Preponderanța germană în Orient a suferit, prin aceste strălucite victorii slave, o lovitură care nu poate decât să-i îndârjească pe puternicii Germani și care va accelera și mai mult mersul evenimentelor cari ne prevestesc o mare încăerare între germani și slavi.

Este adevărat că, pentru moment, această rivalitate este ascunsă și poate va mai trece câțva timp până când ea va izbucni pe față. Cei doi mari adversari își fac, deocamdată, socotelile, se pregătesc în tăcere, cum-pănesc șansele succesului, măsoară cu ochii terenul care va servi ca teatru al unui viitor război... ceea ce fac indeosebi cei doi adversari este să-și asigure aliați. De aci curtea ce i se face, cu un zel demn de o cauză bună. României atât de cătră guvernării din Viena cât și de cătră cabinetul din Petersburg. Este evident că mica noastră Românie va juca rolul decisiv într-o viitoare conflagrațiune!

D. Poincaré și diplomația de sub șefia sa își dau toate silințele de a stabili o comunitate de vederi între marile puteri în chestiunea balcanică, un acord care, bine-înțeles, are ca scop împiedecarea unui război general european. Împărțirea Turciei europene nu mai poate fi amânată; ideea statului-quo teritorial a fost abandonată chiar de protectoarea

Teatrul în antichitate.

De Corneliu Moldovan.

Cele dintâi manifestări dramatice din antichitate le găsim la Ebrei. Biblia amintește despre unele spectacole cari se dădeau la curțile regilor, mai ales în epoca decadentei. Poate că printre serbările orînduite de înțeleptul rege Solomon, în cinstea reginei din Saba (așa se numea pe atunci coasta Arabiei) — să fi fost și reprezentații teatrale.

Cea mai fastuoasă dintre regine, părăsindu-și țara vestită în aromate, veni să viziteze pe vecinul ei, monarhul filosof și poet, în Ierusalim. Solomon o încercă de daruri, poruncind în onoarea ei, alături mărețe cu dansuri și cântece. David, regele psalmist, tatăl lui Solomon, organizase regatul său, împărțind până în cele mai depărtate colțuri, cântăreți cu ghitare, harfe și cimbale, ca să aducă laude lui Iehova. Fiul său împinse la o mai mare dezvoltare această dragoste de arte, zidind în Ierusalim vestitul templu de un lux și o bogăție fabuloasă. Fildeşul, aurul și pietrele scumpe sunt risipite fără crutare. „Totul era de aur curat, nimic de argin” zice Biblia... Apoi organizează casta nobilă a cântăreților și a dansatorilor, care era sub conducerea directă a Regelui.

Una din manifestațiile dramatice rămasă de pe vremea aceasta, e *Cântarea Cântărilor*, o poemă teatrală în 5 acte și un epilog, după cum susține Ernest Renan.

Unii exegeți cred că *Cântarea Cântărilor* ar fi o dramă primitivă care se petrece în 7 zile — (sapte fiind numărul sfânt). Renan crede că subiectul acestei piese ar fi următorul:

Fata unui vier din Sulem, îndrăgostită de un păstor, e plăcută de rege și dusă în haremurile sale. Sulamita (tânăra din Sulem), credincioasă iubitelui ei, se împotrivesc la toate laudele și făgăduințele regești. Iubitul ei isbuteste s'o fure, înapoind-o părinților și fraților, cari mulțumiți îi cunună.

În afară de Rege, păstor și păstorită, cari sunt personagiile principale, se mai disting: frații Sulamitei, femeii din harem, tovarășele din cetate ale păstoritei, târgovețe din Ierusalim, un înțelept (un fel de *vaisonneur*) și corul.

Renan se încearcă a stabili chiar scenele deosebite, decorul și modul cum se desfășoară acțiunea. După acest savant, poemul nu e nici erotic, nici mistic — ci moral. E triumful iubirii cinstite și curate, care preferă sărăcia și simplitatea, bogăției și rușinei.

Ewald, dimpotrivă, crede că *Cântarea Cântărilor* e un monolog, un fel de epitalam care se recita de obicei cu prilejul nuntilor*).

Epitalam sau dramă, faptul important pentru noi e că poemul *Cântarea Cântărilor* forma obiectul unui spectacol, fie că era rostită la osebite prilejuri solemne ca cântare de nuntă, ori

*) „Cântarea Cântărilor” e cuprinsă în toate cele 6 biblii publicate în limba română, începând cu cea de București din 1688. Tot astfel în cea de la Blaj (1795); St. Petersburg (1819); Buzău (1854—6); Sibiu (1858) și Iași (1871); prima ediție a îngrijitoarei traduceri datorite Societății Britanice. Nu știu dacă se află cuprinsă în Biblia tradusă de I. El. Rădulescu, Paris (1858).

O versiune literară și liberă e datorită subsemnatului. Ediția Minerva 1909.

întovărășită de cântece și dansuri, reprezentată ca piesă teatrală.

Dar Orientul a fost eminentemente liric. Toată antichitatea a fost străbătută în epocile ei de civilizație, de patima dansului și a cântecului. Pe lângă abuzul de narcotice și filtruri, care de multe ori decurgeau ca o urmare firească a științei magice, care a frământat atât de mult veacurile dela începutul civilizației omenesti, — toate popoarele au gustat patima dulce a dansului ori ritmul, când războinic, când erotic, când religios, al cântării. Dansul era totdeauna atâtător și senzual, izvoritor de mișcări lenese și lascive, adeseori împinse până la goliciune. Vechiul Babilon a cunoscut cea mai dezvoltată rafinare a plăcerii și frenezia oarbă a parfumurilor. Arta neguțătorilor de filtruri și arome, împrumutată de persani și arabi, a trecut în legendă, și basmele celor o miie și una de nopți se îmbată încă de pulberea trandafirilor a miresmelor grele care îndeamnă gândurile să viseze și simțurile să doarmă.

Biblia povestește cu groază de luxul și prostituția din Babilon, — spăimântătoarea cetate a cărei trufie a fost pedepsită de Iehova, prin încurcarea limbilor și sfărîmarea hotarelor.

Totuș, câtă asemănare cu epoca de decadentă a Iudeei. Ospetele și petrecerile din vremea Esterei, negoțul de fecioare, lăcomia de aur și goana după voluptate, au vestit prea curînd amurgul poporului ales.

Neamuri noi, tinere, cumpătate și războinice cuceresc civilizațiile rafinate, până când și ele, la rîndul lor, îmbătate de belșug și trufie, se molesesc, decad, ca să facă loc altora mai vrednice. „Istoria se repetă”.

rele Turciei: Anglia, Germania și Austro-Ungaria. Firește că fără un acord european această împărțială va degenera într-o crâncenă încăerare generală, deoarece există anumite mari puteri cari au și ele pretențiuni în Balcani. Cităm, în primul rând, ca atare monarhia austro-ungară care nu poate asista cu mâinile încrucișate la închiderea drumului visat la — Salonic, prin Novi-Bazar și o parte a vechii Serbii! Și să nu uităm că există încă o putere care va formula revendicațiuni teritoriale: România, care va sprijini cererile ei prin cei patru sute de mii de soldați pe cari îi ține gata de luptă.

Primul punct ce l'a formulat d. Poincaré în privința sus amintitului „acord” este ideea *dezinteresării teritoriale* a marilor puteri. D. Dumaine, ambasadorul Franței la Viena, a preconizat acest punct din programul diplomatic al Franței înaintea contelui Berchtold.

Rivalitatea austro-rusă n'a întârziat a se manifesta în această privință. În timp ce Rusia și celelalte două puteri ale Triplei-Entente au adoptat punctul de vedere al dlui Poincaré, Austro-Ungaria a răspuns în *mod evaziv* rezervându-și dreptul de a se pronunța la sfârșitul războiului*... Germania ține, pe de

*) S'a pronunțat deja prin rostul lui Berchtold, N. R. altă parte, a face jocul aliatei sale și păstrează un mutism exasperant în privința propunerii de dezinteresare a guvernului francez, chiar presa neoficială germană, de obicei foarte guralivă, a luat o atitudine foarte rezervată față de propozițiunile franceze. Se poate prevedea un eșec al străduințelor pacifice ale dlui Poincaré. În orice caz am putut remarca o strânsă unitate de vederi și unitate de acțiune între Germania și Austro-Ungaria cari au început să manevreze contra slavilor victorioși.

Jocul devine din ce în ce mai interesant. Mâinile surde nu vor întârzi de a eși din surdină. Cu cât se apropie momentul *păcii* în Balcani cu atât mai dificilă devine situația generală. Adevăratul pericol este mereu în rivalitatea germano-slavă din acest colț european în special și din Europa în general. Noi Români, o repetăm, am putea *profita* din această rivalitate.

Programul delegațiilor. Programul de muncă al delegației ungare a fost stabilit în chipul următor: Mâine la orele 10 a. m. va ține sedință subcomisiunea de industrie. În aceeași zi după amiază la orele 4 se va întruni subcomisiunea de război. Miercuri în 13 l. e. membrii subcomisiunii de război vor vizita sub conducerea ministrului Aufferberg terenul de tir și tunurile din Hajmáskér. Joi în 14 Noiembrie la orele 10 a. m., va avea loc sedința celor patru subcomisiuni întrunite, spre a discuta bugetul Bosniei. În aceeași zi după amiază, se vor începe în subcomisiunea de război dezbaterile în merit.

Expozeul lui Aufferberg. Comisiunea de război a delegației ungare a ținut aseară o sedință confidențială. Îndată după deschiderea sedinței la cuvântul ministrul comun de război și presintă proiectul de buget al resortului său. O serie nesfârșită de cifre, pe cari le-am publicat și noi într'unul din numerii trecuți așa că ar fi cu totul de prisos a-le mai reproduce odată. Sedința proxima a comisiei de război a fost convocată pe 15 l. e., după amiază la orele 4.

Din isprăvile lui Cuvaj. Încă în vară s'a întâmplat, că în urma cunoscutei decizii a cor-

porației medicilor din Croația, comisarul regesc Cuvaj a amenințat-o cu dizolvare. Vina ei era că a cutezat să exprime altă părere asupra stării mentale a lui Jukics, decât aceea a medicilor legiști dela tribunalul din Agram. Cuvaj a mers acum cu un pas mai departe. O telegramă laconică din Agram anunță că „guvernul țării a hotărât, având în vedere atitudinea intransigentă a corporației medicilor, — să retragă subvențiunea votată la timpul său pe seama acestei corporațiuni.” — Așadar dacă știința nu aprobă vederile lui Cuvaj, atunci și statul, din belșugul căruia se îngrașă el cu toți subalternii săi, se vede silit să refuze orice ajutor pe seama ei.

Discursul deputatului Isopescu-Grecu. Dintr-un remarcabile răspunsuri ale delegațiilor austriaci și ungari la expozeul contelui Berchtold, o deosebită atenție merită discursul deputatului român bucovinean, prof. univ. Dr. Constantin Isopescu-Grecu, pe care-l dăm în rezumat: „În expozeul contelui Berchtold bate la ochi mai ales faptul că el a relevat în mod excepțional regatul României și legăturile noastre cu dânsul. Faptul că s'a atras atenția și asupra pretențiilor României, sună aproape ca un program.

Face impresia ca și când atitudinea cu totul mulțumitoare a regatului învecinat, din punctul de vedere al monarhiei, primește de acum înainte în atitudinea viitoare a ministerului nostru de externe o apreciere deplină. În orice împrejurări pasajul acesta în cuvântarea ministrului de externe trebuie salutat de aceea, pentru că se zvoneste că adversarii politicii externe române de până acum câștigă teren din cauza atitudinii, în aparență, apatice, a monarhiei noastre, și pentru că chiar în momentul actual trebuie evitat totul ce s'ar putea interpreta chiar numai ca o tendință pentru o schimbare în direcțiunea de pân' acum a politicii regatului învecinat. De bună seamă că accentuarea unei politici cu totul pașnice va liniști toate păturile populațiunii Austro-Ungariei, dar și pentru Europa întreagă.

Ce scrie „Reichspost” despre expozeul lui Berchtold? Organul creștinilor sociali „Reichspost” se ocupă pe larg de expunerile contelui Berchtold și între altele scrie următoarele: „Să dăm învingătorilor aceea ce e a lor! Aceasta e partea primă a formulei austro-ungare. Da, însă nu așa, ca interesele monarhiei și ale aliatei ei sincere, ale României care trăiește în prietenie intimă cu noi, să fie păgubite. Contele Berchtold s'a folosit de cel dintâi prilej pentru a face cunoscutele declarațiuni, neașteptând chiar nici rostirea mesajului regal. Procedura aceasta neobișnuită își află explicarea în seriozitatea momentului, relevat la sfârșitul cuvântării ministrului Berchtold. O împrejurare liniștitoare în timpurile critice prin cari trecem, e că monarhia a lucrat și lucrează în deplină înțelegere cu aliații săi și stă în tratative și cu marile puteri ale triplei antante.

Un amic al nostru: Adam Müller Guttenbrunn

(La jubileul de 60 de ani.)

De Dr. Horia Petra-Petrescu.

Publicistica noastră are să facă o corectură: Zilele trecute a împlinit scriitorul german Adam Müller-Guttenbrunn vârsta frumoasă de 60 de ani și ocazia aceasta binevenită de a scrie câteva rânduri despre personalitatea acestui scriitor șvab a trecut neabătută în seamă la noi. Cu toate că articolul de față apare *post festum*, nu este inutil, căci emanează — și acum — tot din dragoste curată față de scriitorul german, care are simpatie față de noi, românii.

Numele scriitorului va fi mai cunoscut cetitorilor noștri dacă vom aminti una din scrierile sale: „*Götzendämmerung*” (Crepusculele idolorilor), despre care s'a scris mult la timpul său. Opera aceasta a fost oprită în Ungaria, fiind însemnată în „*Index librorum prohibitorum*” (indicele cărților oprite). Cine cunoaște cărțile oprite din diferitele țări, poate spune cu toată hotărârea, că — pe lângă volume cari, de fapt, sunt vrednice de a ajunge în lista cărților periculoase societății — se găsească cărți, cari, spunând adevărul pe față, sunt documente omenești de prima ordine și numai din cauza aceasta au ajuns a fi persecutate. Înrolarea lor în șirul cărților prohibite le face cinste. Cu atât mai mult vor fi comentate de cetitori. — Între cărțile acestea trebuie clasificată cartea amintită a lui Müller-Guttenbrunn.

Dar înainte de toate o scurtă schiță biografică. A. M.-G. s'a născut în 22 Oct. 1852, în satul Guttenbrunn din comitatul Timișului. A studiat în gimnaziul piarist din Timișoara, de unde a plecat însă în 1867, când a fost introdusă limba ungurească ca limbă de propunere. La răspunderea aceasta a vieții era aproape hotărât să se facă meseriaș, dar dorul de învățatură l-a dus mai departe pe căminul dezvoltării intelectuale. A studiat în Sibiu, în Viena, a ajuns aici funcționar de stat, apoi în Linz și Ischl.

Dragostea pentru literatura dramatică l-a adus la apropierea lui Laube, directorul „Burgtheater”-ului din Viena. Sub protecția lui Laube a ajuns Müller-Guttenbrunn cunoscut în literatura germană. Laube i-a scris prefața la primul volum, iar M.-G. dedică, în schimb, volumul său „*Vieța teatrală vieneză*” amintirii lui Laube, „celui mai mare dramaturg german”. Din 1880 joacă M.-G. un rol important în viața literară vieneză. Fiind cetite cu luere serierile sale, abia din funcția de stat și trăiește numai din venitul scrierilor.

Karl Riester, după care însăși datele biografice, în parte activitatea lui M.-G. în trei epoci: prima (până în 1893) în care scrie poezii lirice, opere dramatice, critici literare și alte două volume (nuvele și un roman), a doua epocă, (până la 1903) epoca activității practice teatrale, ca director de teatru, și epoca a treia, din 1903 începând, când se lasă de teatru și scrie novelele și romanele sale culturale, cu subiecte din viața compatrioților săi șvabi din Bănat.

Scrierile dramatice n'au avut un efect mare scenic. „*Scena germană*” (Deutsche Bühne) din Berlin, îi joacă drama „*Irma*” cu puțin succes. (Vezi ist. lit. germ. mod. de Soergel.) Nici celelalte piese teatrale nu pot să străbată, dar cu atât mai iubit este de publicul critic teatral.

Articolele sale referitoare la teatru, la viața teatrală, adunate în mai multe volume, au străbătut, dând material de gândit publicului spectator.

Ideile așternute pe hârtie a avut M.-G. să le ducă în îndeplinire, înființând un teatru popular în Viena. Prin anii 80 s'a înființat așa-numitul „*Deutsches Volkstheater*” (Teatrul german popular), cu scopul vădit de a servi drept legătură între teatrul curții, unde nu se prea jucau sub directorii de atunci piese teatrale germane moderne și între teatrele din suburbii, unde se reprezentau numai farse locale și operete. Căderea teatrului celui nou a decepționat pe mulți, însă în curând s'a format un nou curent, care pleda pentru înființarea unei noi instituții teatrale. Astfel s'a născut „*Raimundtheater*”-ul, luându-și chiar pe fruntele clădirii numele scriitorului german de piese populare, Ferdinand Raimund, autorul „*Risipitorului*”. În 1891 a fost ales M.-G. în comitetul teatrului, a dramaturg, ca sfătuitor literar, iar în 1893 a fost numit de director al teatrului acestuia.

NAGY JENŐ,
specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ-KOLOZSVÁR
(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plăfire în rate, pe lângă
garanță de zece ani. (97-120)

Int'un volum, in care-si da seama despre activitatea sa teatrală, ne mărturisește că voia să ridice nivelul literar al pieselor germane, introducând pe actorii germani în locul, care li se cuvine în reper-toriu — domneau prea mult străinii pe scenă! — și totodată să ajungă la acel teatru național german, vi-vut de Lessing în Hamburg.

Că nu i-a reușit să ducă planul în îndeplinire precum dorea, nu este vina lui, ci a întregii constelații literare de atunci. Pe lângă alte mizerii a mai venit și joana semiților împotriva lui M.-G., care declara că este antisemit. Din cauza aceasta nici activitatea sa de la teatru celalalt vienez, „Kaiserjubilaeums-Stadt-theater” (teatru orășenesc jubilar imperial), n'a fost însoțită cu succesul dorit, căci boicotul pressei și publicului jidovesc au silit pe M.-G. să predea și con-ducerea teatrului acestuia unui anteprenor, care a înlocuit teatrul cu programul atât de național în-terio „operă” internațională. Decepții, ca după toate opiniile cinstite de a ridica instituții solide.

Dar nu numai decepții **spirituale**, ci și **materiale**. A fost silit să sufere din cauza idealismului său și să-și agonisească din nou pentru traiul zilnic parale cu scrierile. Articolele sale, subscrise „Ignotus”, în sub-titulul ziarului vienez „Neues Wiener Tagblatt”, au făcut mult.

M.-G. este o fire combativă însă, care nu despe-reașă. Dimpotrivă, lupta îi dă tărie. A ajuns iarăși în fruntea celor dintâi.

O faptă literară a fost apariția volumului „Götzen-dämmerung”, precum și celelalte volume, cari se suc-cedează de acum înainte, (novele „Der Kleine Schwab” — micul șvab, „Die Glocken der Heimat” — clopotele locului natal, etc.) nu numai o faptă literară însă, ci și o faptă culturală pentru **deșteptarea consăngenilor** și din Bănăt.

Pot fi diferite părerile asupra tendinței în artă — un lucru este cert: o tendință sănătoasă, națională, o notă viguroasă patriotică, nu este de disprețuit într'o operă de artă, cu atât mai puțin, cu cât este scrisă pentru un popor, care este cuprins încă de o somnolență națională. M.-G. vrea să trezească conștiințele semenilor săi Germani din Ungaria. Și cum o face? Scriind despre trecutul lor, despre prezentul ticălos, când străinul stăpânește totul, până când toate drepturile firești ar fi pe partea germană.

Ceeace scrie **Rakosi Viktor** în „Clopotele” sale „amuzite”, dar părtinitor până la extrem și pătimăș, pornit împotriva noastră; ceeace scrie **Clara Viebig** în „Das schlafende Heer”, (Oastea, care doarme) caracterizând primejdia polonă (Scriitoarea germană cu multă artă psi-hologică), aceea vrea să ajungă și M.-G. cu opera sa: să deștepte conștiințele amorțite ale semenilor săi.

Mișcarea aceasta — vorbim de **mișcare** fiindcă sunt mai mulți scriitori germani, în fruntea cărora se află M.-G. — ne poate fi sim-patică nouă, românilor de sub coroana sfântului Ștefan.

Pe lângă scrierile **viguroase** ale naturii, pe lângă analiza adâncită a sufletelor celor tari și a celor slabi, naționalicește, din neamul șvabilor, pe lângă o descriere fericită a unor locuri și ser-bări din Transilvania noastră chiar (vezi des-crierea Sibiului, a aleei „Pe sub arini”, a „ma-laiului” din „Pădurice” etc.), M.-G. ne păstrează și nouă, românilor, un rol însemnat, urmărin-du-ne cu dragoste. Pentru aceasta îi suntem mulțumitori, nu fiindcă ne-a făcut un serviciu **nemeritat**, ci fiindcă a fost **just** în aprecierile sale.

Cu risicul de a fi introdus în articolul de față câteva pagini, cari nu cadrează întru toate cu o scurtă biografie a lui M.-G., citez două pa-sagii din volumul, care a făcut atâta vâlvă, ca să arăt părerile lui M.-G. față de noi.

George Trauttmann candidază la postul de deputat în camera ungară și cutrieră satele:

„Pentru Dumineca a doua au fost puse în program comunele românești învecinate...

„Intrarea în Tibova — a rămas pentru Geor-ge un tablou neuitat. **Todor Văcărescu** l-a așteptat și l-a adus cu o trăsură cu patru cai, că-reia îi urmau zece trăsură cu însoțitorii săi din Rosental. Părintele și reprezentanța comunală (!) au salutat pe candidat la intrarea în sat și l-au întovărășit până în piața bisericii. Toți să-tenii erau în picioare, cu mic, cu mare, bărbați, femei și fete în haine naționale, de sărbătoare. Bendițele lăcitoare de pe fruntea româncelor și podobecele lor scumpe, făcute din bani vechi, le strănceau pe frunte și la piept.

Cea mai frumoasă din sat i-a oferit lui George un buchet de flori, în timp ce clopotele bisericilor sunau mereu. Și aici, sub cerul liber al lui Dumnezeu, au fost rostite discursurile. George știa să vorbească prea puține cuvinte pe românește, dar Grigore Lazar, preotul, și Todor Văcărescu, cari îi cunoșteau vorbirea sa de candidatură, au talmăcit-o poporului.

„Să trăiască Trauttmann! Să trăiască Trauttmann!” (și în original românește! Trad.), striga poporul, când a mulțumit Trauttmann talmăcilor săi cu o strângere de mână și când l-a sărutat preotul. Oamenii au petrecut pe can-didat în rânduri dese, până'n capul satului.

„Grigore Lazar însă sta acum lângă dânsul în trăsură și Todor mâna în persoană cei patru cai ai săi. Cei doi fruntași ai satului nu s'au dat îndărăt, ci l-au petrecut și pe la ceilalți români și au vorbit în favorul lui. Primirea a fost pre-tutindenă aceiași și alegerea lui George în sa-tele acestea putea fi considerată ca unanimă. George Lazar vorbea pentru dânsul ca un profet.

„Rezultatul călătoriei acesteia a pus în ui-mire partidul contrar. Asta încă n'a ajuns-o nici un candidat — **românii n'au votat nici odată încă cu germanii. Pentru ce? Fiindcă aceștia n'au avut încă nici odată un candidat german, ci totdeauna câte un „ungur”.** (p. 305.)

Al doilea pasaj se referă la hotărârea lui George Trauttmann de a preda mandatul, după ce autoritățile nu-i dau cetățenia, pretextând absența lui îndelungată în America:

„Atunci și-a adunat puterile George Trautt-mann, ca să dea o contra lovitură. S'a dus că-lare la preotul Grigore Lazar din Tibova și a cerut acestuia, să păsească el în locul său.

„Părintele se codea, căci nu credea în posi-bilitatea unei alegeri. Dar George era sigur, că va avea puțința să-i aducă în cea mai mare parte voturile germane. Și Todor Văcărescu a prins iarăși căii la trăsură — a început un nou turneau din sat în sat. George a povestit pretu-tindenii plin de înflăcărare și de dispreț ceeace i s'a întâmplat lui, fiului credincios al Bănatu-lui, urmașului unei generații de coloniști șvabi cinstiți — cum au voit să oprească alegerea lui cu arme ticăloase. Se ruga totodată să aleagă în locul lui pe minunatul om al poporului, pe Grigore Lazar, pe un aderent entusiast al cauzei naționalităților. Acesta ținea pretutin-denii, în persoană, câte o scurtă vorbire în nemțește. Astfel câștigase pe partea lor sat du-pă sat și — la urmă — și Rosental-ul.

„Și s'a întâmplat lucrul nemaiauzit — **germanii au ales pe un român.**

„Împotriva tuturor perfidiilor și a puterii, împotriva unui mare număr de gendarmi, împo-triva a sute de agenți de bucate, cari cumpă-rau, ziua mare, voturi și târau oameni beți ina-intea comisiei de votare — împotriva tuturor acestora primi un român majoritatea.” (pg. 307.)

Aș mai putea să înșir multe pasagii din o-pera lui M. S., ca să-mi probeze teza: simpatia față de neamul nostru. Dar ajungă numai atât. Cei ce se interesează se vor putea convinge din original despre cele susținute de mine. Cele două pasagii vor fi însă de ajuns aicea pentru clarificarea ținutei autorului față de noi.

E foarte firesc, în urma celor scrise mai sus, dacă venim și noi să felicităm pe autorul german, acum, cu prilejul împlinirii de 60 de ani. Și dacă-i urăm ani mulți și viață tihnită, acum, când părul a primit fulgii de nea din belșug, o dorim din sinceră prietenie față de scriitorul german.

Vai, de ar fi cât mai mulți Müller-Gutten-brunn-i în mijlocul concetățenilor noștri șvabi!

Revendicările României

La Berlin se dă o mare atenție revendică-riilor ce formulează România în legătură cu con-flictul balcanic și cari sunt considerate paralele cu pretențiunile Austriei. În această privință e foarte interesantă o telegramă din Berlin a zia-rului „Le Temps”, al cărei cuprins e următo-riul:

„Pe când telegramele din Orșada anunță că o mare luptă s'a angajat-ă între Turci și Bulgari pe malurile râului Danubiu, ca să se realizeze scopul unei mediațiuni a păcii, iar a fi în-tr'un progres ăstestul de apreciație, că toată ince-aneala lor, așa că se poate crede în posibilitatea unei intervențiuni a doua zi după un eveniment decisiv. Schimbarea de atitudine a Austro-Un-garicii și României era ieri foarte comentată la Berlin. În genere, declarațiile dela Viena și dela București nu produceau nici o neliniște. Guver-nul român, se crede, a făcut cunoscut de multă vreme guvernului bulgar că cu greu ar admite să asiste cu mâinile goale la o mărire teritorială a vecinilor săi.

Cererea prezentată de cabinetul din București celui din Sofia ar fi constând într'o cedare a ora-șului Silistra și a părții țărmlui drept al Du-nării, mărginită de o linie care să meargă dela Marea Neagră la un punct situat pe acest fluviu mai sus de Rusciuc. În adevăr, aceste teritorii sunt locuite de populații nu bulgare, ci turcești. Această rectificare de frontieră e de o mare im-portanță strategică, deoarece cetățuia Silistrei, care dominează, calea ferată dela București la Constanța, este cheia Dobrogei. România ar mai fi cerind ca Bulgaria să renunțe la vechile ei as-pirațiuni asupra Dobrogei și garanții pentru Cu-țovlatul din Macedonia, în cazul când această provincie ar fi împărțită între Bulgaria și Ser-bia.

Așadar oarecari motive să credem că guver-nul din Sofia se va invol să urmeze cu cel din București o convorbire diplomatică, angajată pe bazele pe cari le-am arătat.

Aici se crede că și Austro-Ungaria pare a fi precizat în ultimele zile sensul condițiunilor pe cari le va pune învingătorilor balcanici. Noua formulă a statului-quo propusă de presa vieneză, care-l consideră ca echivalentul menținerii influenței morale și economice a marilor puteri în sud-estul Europei, pare a indica cum că gu-vernul din Viena nu are năzuințele teritoriale pe cari i le-au atribuit unii la început. Se crede, în deosebte la Berlin, că reocuparea sandjaacului și încheierea unui acord comercial, complectat prin stipulațiuni relative la libertatea căilor ferate din Macedonia, ar putea fi temeiul unei politici de bună vecinătate între monarhia dualistă și împătrita alianță balcanică”.

Pe de altă parte „Le Temps” primește dela un corespondent o telegramă despre modul cum se va face partajul teritoriilor cucerite de statele balcanice, după terminarea războiului. Se vor-bește și de România.

Iată ce se spune: „Cât despre România, ea ar primi o compensație în regiunea Silistra, la sudul Dobrogei. Nu se crede că Rusia se va o-pune, față cu satisfacțiile pe cari le primesc sta-tele slave.”

„Să nu vinzi scump, dar să târguești ieftin”. Acesta este secretul succesului nostru.

Cui îi trebuie dar **mobile frumoase, ieftine și bune**

No 223-100

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marosvásárhely, Széchenyi tér n. 47

Chiar în interesul lui propriu.

Alegere mare în tru-souri pentru mirese.

Vânzare în rate fără ridicare de preț.

Ce va rezulta pentru noi?

București, 24 Octombrie v.

Tot mai mult se ocupă presa străină de atitudinea României față de evenimentele din Balcani, precum și — ceace pe noi trebuie să ne intereseze mai cu deosebire — de urmările probabile pe cari le va avea pentru noi această atitudine. Un lucru trebuie să relevăm: de unde până deunăzi atitudinea noastră pricinua celor mai mulți oarecare nedumerire, — acum pare că deodată în toate părțile Europei, a început să li se lămurească tuturora rostul și consecințele naturale ale acestei purtări. Au trebuit să-și zică toți, că dacă România stă de o parte, dacă nu se amestecă în daraverile pornite pe o rezolvare sângeroasă între statele Balcanice dacă ea nici nu mobilizează, pentru ca astfel să-și accentueze și mai mult neutralitatea, — toate acestea nu pot avea explicarea nici a vre-unei nehotărâri, nici a vre-unei temeri, — ci altceva trebuie să fie la mijloc: Trebuie ca România să se fi asigurat de mai înainte că o asemenea atitudine nu va putea avea decât urmări favorabile pentru interesele și pentru viitorul ei.

Noi suntem câtuși de puțin în secretele diplomației dela noi sau de aiurea, — dar ni se pare cu totul plausibil raționamentul acela cari nu cred admisibil ca România să se fi hotărât la rolul ei neutru și expectativ, fără a se fi asigurat că aceasta nu va putea însemna pentru dânsa ca alții să-i ia înainte, ca fiecare din vecinii ei să se aleagă cu o sporire a puterii sau cu o întărire a situației lor, numai ea să rămână cercuită și strămtorată... Se întreabă acum, numai, de ce natură pot să fie compensațiile de cari România a trebuit să se asigure, și cari să fie garanțiile că acele compensații se vor și traduce în realitate în fapte?

*

În privința aceasta, este mai greu a se merge pe ghicite, — iar ceva absolut sigur nu se poate spune. Toată lumea o vedem însă de acord a recunoaște că minimul pretențiilor României n'ar putea fi decât o rectificare de graniță pentru stabilirea unei frontiere strategice dinspre Bulgaria, și garanții pentru respectarea individualității etnice a Românilor din viitoarele state Balcanice, ori cari vor fi granițele și organizarea lor în urma războiului.

Și în privința aceasta socotim cât se poate de verosimil întemeiate raționamentele ziarelor străine, — cari de altfel concordă și cu tot ceea ce au spus, sau au lăsat să se înțeleagă, până acum, unele persoane mai mult sau mai puțin oficiale, în stare să știe câte ceva despre planurile cele pentru viitor. — Rectificarea de graniță de care se vorbește, este o cerință veche a noastră, — tot atât de veche cât și recuparea Dobrogei. Se știe, într'adevăr, că a fost atunci un lung și anevoios proces diplomatic pentru stabilirea frontierelor Dobrogei noastre, și că acest proces nu l'am putut câștiga așa după cum am fi dorit, și după cum ar fi fost drept, în fața puterilor. — Acum, se zice că vorba ar fi să se tranșeze vechiul acesta diferend, direct între România și Bulgaria, — pe de altă parte se mai adaogă că și consimțământul puterilor, în special al Rusiei, ar fi fost în chip prealabil dobândit.

A doua chestie care ne zace la inimă și România desigur n'a putut nici s'o părăsească nici s'o neglijeze, este aceea privityoare la soarta Românilor din Macedonia. Fie că va fi vorba să se institue un principat autonom al Macedoniei sub un principe danez — cum s'a svonit între altele — fie că Macedonia va fi împărțită între regatele vecine, — Românilor de acolo va trebui să li se acorde sau să li se recunoască și lor garanțiile existenței și dezvoltării lor naționale. Exemple de acestea, despre oarecari drepturi naționale recunoscute unor populații chiar mai puțin însemnate numericește, înglobate în mijlocul altor nații și depărtate de trunchiul lor național, mai sunt în Europa. Iată de pildă Sașii din Transilvania... Un singur lucru: ca drepturile ce s'ar acorda Românilor din Macedonia să li se lase în chip sincer și nestirbit, — iar la aceasta să aibă drept să vegheze România.

*

Dacă, de pe urma acestor complicații, am mai putea să dobândim o imblânzire de tratament și fraților noștri din celelalte state înconjurătoare, — poate că ar fi destul și pentru noi, — popor ce niciodată n'am fost din cale afară pretențios, ci dacă am pretins, dacă am năzuit vre-odată spre ceva, a fost întotdeauna numai spre păstrarea și afirmarea dreptului de viață, ce nu se poate tăgădui nici unei vieți, cu atât mai puțin unui popor, — bine înțeles unui popor conștient și viabil. Și oare n'am dovedit noi în deajuns până acum puterea noastră de viață? Și nu numai această putere, dar și vrednicia, aptitudinile noastre culturale în timp de pace, — și nu mai puțin maturitatea politică a statului, a poporului nostru, în vremuri de grea cumpănă, cum sunt și cele de astăzi?

Avem acumulate bogate capitaluri, și de muncă și de răbdare, și de făptuire și de prudență, — dobânzile nu vor putea lipsi. — Din ceea ce ni se cuvine vom dobândi, — și nu vom dobândi, decât din ceea ce ni se cuvine.

Dr. Woodrow Wilson noul președinte al Statelor-Unite.

După o luptă electorală inversunată, cum nu se mai cunoaște până acum în istoria Statelor Unite, candidatul democraților Dr. Woodrow Wilson, a fost ales în prima alegere cu o majoritate covârșitoare președinte al Statelor Unite Americane față cu candidații partidului republican sfâșiat în două: Theodor Roosevelt și William Taft. După un interval de 16 ani Statele Unite au iarăș un democrat în scaunul prezidențial. Dela războiul civil încoace (1861) președinția Statelor Unite a fost tot în mâna partidului republican și numai democratului Grover Cleveland i-a succes a întreprinde domnia republicanilor în două rânduri: 1884—89 și 1892—96. Lupta ce s'a desfășurat de data aceasta între candidații la președinție s'a învățit în jurul a'or două chestii mari a Statelor Unite: a trusturilor și a tarifelor vamale și s'a decis în favorul lui Wilson.

Partidul republican de vre-o 20 de ani tot a declarat război trusturilor, a promis scăderea tarifelor vamale și prin aceasta promovarea stării micilor proprietari și înfrângerea miliardarilor, dar în întreg timpul n'a făcut nimic pentru realizarea acestui program. O singură dată a supus unei revizuirii tarifele, dar, în loc de ale micșora le-a urcat și corupția a ajuns la o putere și mai mare. Roosevelt a fost în două rânduri președinte și în acest timp a încercat lupta împotriva trusturilor, dar fără nici un succes. Taft a ajuns în scaunul prezidențial sprijinit de Roosevelt pentru ca după 4 ani să-i cedeze locul iarăș acestuia. Timpul prezidenției sa'e de 4 ani, Taft l-a întrebuințat însă pentru a-și face cât mai multă reclană și a-și asigura o nouă candidare la președinție. Lupta ce s'a început între el și Roosevelt a avut drept urmare că acest din urmă a ieșit cu aderenții săi din partidul republican — care-l candidase în conventul din Chicago pe Taft — și a format un nou partid: partidul republican progresist.

Programul lui Roosevelt și a partidului său se apropia de cel al democratului radical Wilson, declarându-se pentru reforma tarifelor vamale lupta împotriva trusturilor, și pentru simplificarea administrației și înfrângerea Tammany-Hallelor.

D. Woodrow Wilson a fost candidat de conventul democrat din Baltimore cu sprijinul fostului candidat democrat și a distinsului ziarist Bryan după o luptă foarte vehementă împotriva fracțiunii conservative și corupte a partidului democrat. Alegerea lui Wilson de președinte al Statelor Unite e de mare importanță pentru Europa, căci prin reforma tarifelor vor deveni mai strânse și mai intensive legăturile economice cu America. Iar lupta serioasă și energică împotriva trusturilor și a miliardarilor va promova starea oamenilor mici, a mulțimei de proletari și va duce la înfrângerea capitalismului, care a ajuns la o putere atât de mare în timpul din urmă.

Noul președinte al Statelor Unite Americane, Dr. Woodrow Wilson e în etate de 45 ani și s'a născut în statul Virginia. E un bărbat de o cul-

tură extraordinară și unul dintre cei mai distinși scriitori ai istoriei Americii. A fost profesor de istorie și de economie națională la universitatea din Princetown. Înainte cu 2 ani a fost ales guvernor al statului New-Yersey și în timpul acesta scurt și-a făcut cunoscut numele prin câteva reforme radicale.

Îndată după alegere noul președinte a declarat unui ziarist următoarele asupra programului său:

Politica mea în primul rând e lupta împotriva trusturilor și a tarifelor vămii de apărare. Mă voi îngriji de apărarea muncitorimeii, care la noi luptă încă cu greutatea începutului. Tot astfel mă voi ocupa cu reforma legilor financiare. Totul trebuie făcut în interesul farmerilor, pentru că aceasta o pretind interesele noastre economice. Creditul economic, care a ajuns în Franța la o înflorire atât de frumoasă trebuie să-l promovăm și la noi. Relativ la situația externă a spus următoarele:

Statele Unite și pe viitor vor purta o politică loială și pașnică, iar în rezolvirea problemelor internaționale vor avea în vedere egalitatea cea mai largă.

Războiul celor cinci națiuni.

— Situația lor economică. —

Pentru cei ce cunoșteau situația economică a statelor balcanice, războiul actual n'a fost o surpriză. În adevăr, ceace surprindea la toate statele astăzi în luptă, e repede și enorma creștere a bugetelor respective și mai ales sumele enorme ce erau cheltuite pentru armată. Necesități urgente rămăneau neimplinite, par'că toate aceste state și-ar fi dat ele însele un caracter de provizorat; în schimb făceau sacrificii chiar imposibile pentru a-ș înfăptui visul frumos cu care se mângăiau toate deodată: visul de a-ș lărgi hotarele și a-ș înfige drapelele în niște pământuri pe cari le credeau ereditare.

Bugetele statelor allate.

Astfel Bulgaria care avea la 1902 un buget de abia de 96 milioane, ajunge în 1912 la un buget de 180 milioane. De altfel această creștere extraordinară a bugetului e specifică statelor balcanice: toate și-au îndoit bugetul în timp de 10 ani. Aproape jumătate din acest buget era absorbită de cheltuielile militare.

Fără îndoială că spre a ajunge la un buget așa de încărcat, birurile au trebuit să fie mereu sporite și împrumuturi au trebuit să fie contractate. Totuș mulțumită faptului că Bulgarul este din cei mai buni contribuabili, cu toate că cheltuielile militare sunt comparativ mai mari decât în ori ce țară din Europa, Bulgaria nu e prea înglodată în datorii. Datoria sa publică exterioară este astăzi de 600 milioane, ceea ce vine la 130 lei de cap de familie, adică mult mai puțin ca în România, unde asupra fiecărui cap de familie apasă o datorie de 226 de lei. Se vede deci că în vremuri normale finanțele Bulgariei merg destul de bine și solvabilitatea și corectitudinea în angajamente sunt recunoscute pe toate piețele financiare.

Serbia și-a dublat și ea bugetul în timp de 14 ani, astfel că a ajuns astăzi la 124 de milioane de dinari. Cheltuielile militare cari erau de 9 milioane 700.000 de dinari în 1881, s'au ridicat la 17 milioane și jum. în 1901 și au ajuns la 25,580.000 în 1910. Datoria publică e mult mai mare ca aceea a Bulgariei, atingând cifra de 686 milioane, adică 225 lei de locuitor. Și cursul rentei sârbești e mai puțin favorabil decât cel al rentei bulgare și asta din cauza crizei prin care a trecut finanța sârbească acum câțiva ani.

Grecia, din punct de vedere financiar, stă mai rău decât toate celelalte state balcanice. După 1893 Grecia a fost silită să recurgă la un concordat și administrația finanțelor sale a fost încredințată unei comisii internaționale compuse din șase membri: un german, un englez, un austro-ungar, un francez, un italian și un rus. Datoria sa publică trece de 350 lei de cap, atingând cifra totală de 910 milioane. Asta la un buget de 134 de milioane, dintre cari 49 milioane au fost consacrate anul acesta cheltuielilor militare.

Starea economică a Turciei

Cu totul alta e situația economică a Turciei. Cu întinsa sa stăpânire asiatică, Turcia oferă fără îndoială mari posibilități; deocamdată însă n'are nici oameni, nici capital. Astăzi ea e o țară săracă, care vrea totuși să figureze între marile puteri. Pe de altă parte e o țară în care ocupațiile productive sunt în mâna străinilor și fiind supusă capitulațiilor străinilor nu plătesc impozite; a fost apoi silită să-și amane teze monopolurile și cele mai sigure surse de venit pentru a garanta împrumuturile.

Cu o datorie enormă (2.750 milioane datorie consolidată și 1.500 milioane datorie flotantă în anul trecut), cu deficite bugetare considerabile (124 milioane în 1908, 80 de milioane anul trecut), Turcia a fost silită totuși să cheltuiască sume enorme pentru armată. Astfel din bugetul anului trecut 11.832.169 lire turcești, adică 32 la sută din bugetul total a fost rezervat datoriei publice iar 11.174.291 lire turcești, adică 30,8 la sută din buget, pentru cheltuielile militare.

Sumele de cari dispun beligeranții.

Dar e interesant să cunoaștem și mijloacele imediate de cari dispun cei cinci beligeranți, puterea lor de rezistență în actualul războiu.

Sobrania Bulgară a votat un credit de 50 milioane pentru războiu. Guvernatorul băncii naționale crede că poate compta pe o rezervă metalică de 112 milioane, dintre cari 92 în aur;

banca este autorizată să esmită bilete pentru 316 milioane și n'a pus în circulație decât pentru 150 de milioane: rămân 166 de milioane pentru nevoile războiului.

Cercurile oficiale sârbești declară că războiul costă 700.000 de dinari pe zi și că Serbia are rezerve pentru 180 zile.

Camera grecească a votat un credit extraordinar de 50 de milioane. E probabil că Grecia are disponibile la băncile străine și la Banca Națională până la 120 de milioane, deși cercurile oficiale susțin că aceste disponibilități ar trece de 150 milioane.

Turcia, dacă ar fi să credem ceea ce scriu ziarele turcești, stă mai bine decât toate celelalte state balcanice. Ea ar fi având 66 milioane lei din împrumutul făcut în Martie la Deutsche Bank, apoi 30 de milioane economii realizate de Mahmud Șefket Pașa, în plus diimele cari acum toamna aduc venituri considerabile. Banca otomană a avansat și ea cinci sute de milioane.

Cam asta e, în rezumat, situația financiară a beligeranților din Balcani. Fără îndoială, aceeași situație nu e tocmai strălucită și de aceea ne putem aștepta ca războiul să n'aibă o durată prea mare. După două-trei luni, beligeranții terminându-și toate rezervele, vor trebui să se gândească vrând, nevrând, la pace.

(Dim.)

A. F.

Toate legăturile de veche prietenie cu Turcia sunt rupte azi definitiv: Pe omul bolnav l-au apucat deja spasmiurile morții, dar ajutor nu mai este din nici o parte, iar dacă ar și veni, el vine prea târziu.

România și războiul balcanic.

București. — Marți seara a avut loc la clubul partidului conservator democrat adunarea generală a membrilor clubului. Cu acest prilej d. Tache Ionescu, ministrul de interne, a spus, între altele, următoarele:

— *La hotarele țării noastre se ridică o mare națiune. Eu, n'am nici gelozie, nici invidie. Am admirație pentru eforturile acelei națiuni, pentru epopeea vecinilor noștri. Ea se datorește unei conștiințe naționale care face să se ridice o națiune în loc de armată, și în loc de victorie să fie o minune.*

București. — După cum am anunțat, Duminecă a sosit în București, venind din Balcani marele luptător albanez Ismail Kemal bey, însoțit de fiul său Nazim. Cu acest prilej marele luptător albanez a declarat unui ziarist următoarele:

— Războiul balcanic este binevenit pentru poporul albanez. Noi am fost hărțuiți când de poporul turcesc, când de cel bulgar sau grec, fiindcă trăiam în mijlocul lor. Cu războiul de azi a venit vremea revendicărilor noastre sfinte. Și pentru îndeplinirea acestor revendicări, sper, că România ne va fi de mare folos.

Toți albanezii au privirile ațintite numai spre această nație. România, care în actualele împrejurări duce o politică atât de înțeleaptă, cred că nu va îngădui nimănui să știrbească măcar cu o palmă, puținul teritoriului albanez. Și pe lângă aceasta sper de asemenea, că ne va ajuta să ne căpătăm și noi autonomia, așa cum a ajutat bulgarilor să și-o capete în 1878.

București. — Hilmi pașa, noul ambasador turcesc la Viena, în călătoria sa la Viena, s'a oprit și la București. Înainte de plecarea lui de aci a declarat unui ziarist următoarele:

— Ori care ar fi direcțiunea politicii României în aceste momente, sunt convins, că ea este favorabilă noastră.

România și Turcia au interese paralele; paguba pe care o suferim noi, o va simți și România.

Această declarație se explică în București în sensul, că Hilmi pașa a făcut aluzie la extinderea slavilor în Orient.

Constantinopol. — Cercurile diplomatice de aici urmăresc cu cea mai mare atențiune atitudinea României. Se știe că Poarta, înainte de ce a cerut intervenția marilor Puteri, a cerut răspuns categoric dela d. Mișu ambasadorul român la Constantinopol, dacă România ar fi învoită să păsească cu arma în favoarea Turciei. Poarta numai după răspunsul negativ al guvernului român a cerut intervenția Puterilor. Se știe că România ar fi promis însă Turciei, că cu prilejul tratativelor de pace va insista pe lângă statele balcanice ca acestea să-și modereze pretențiunile teritoriale.

Pretențiile României sprijinite de marile Puteri.

Viena. — Ziarul național german „Deutsche Tageszeitung” din Berlin, într'un articol se ocupă cu declarațiunile făcute de ministrul de externe rus Sassonow și face următoarele comentarii:

„România poate deveni periculoasă pentru federația balcanică. Dacă ea cere numai teritoriul dela Siliștra până la mare, atunci pretențiunile ei pot fi considerate ca modeste. Pare extraordinar faptul că Rusia la în mod ostentativ partea României față de Bulgaria. Astfel viitorul se prezintă sub auspicii bune pentru România care va fi susținută, bineînțeles, și mai departe de Austro-Ungaria. Germania, la rândul ei, va face tot posibilul pentru promovarea intereselor și dorințelor României. De altfel România este conștientă de forțele

Dezastrul Turciei-europene.

România și războiul. — **Pretențiile României sprijinite de marile Puteri.** — **În preajma dezastrului armatei turcești: înfrângere turcească la Ciorlu și Ceatalgea.** — **Căderea generalsimului turcesc Nazim pașa.** — **Bulgarii vor ocupa Constantinopolul?** — **Sârbii spre Marea-Adriatică.** — **Capitularea orașului Salonice.** — **Noua propunere a Porței.** — **Atitudinea Austro-Ungariei.** — **Atitudinea Austro-Ungariei criticată în Franța.**

Arad, 7 Noembrie.

Dacă avem în vedere ultimele telegrame, se poate conchide că războiul actual e definitiv pierdut pentru turci. După chiar mărturisirea Porței, armata de est, adică cea în care și-a pus toată nădejdea, se retrăsese pe linia Ciorlu-Ceatalgea, adică pe ultima linie de apărare ce i-a mai rămas.

Această linie e oarecum zidul de apărare al Constantinopolului. E drept că are oarecari fortificații, dar după câte s'au văzut până acum, cine mai putea conta pe aceste fortificații? Dacă am fi văzut până acum pe turci prevăzători, presupunem că au profitat de timp pentru a se întări aci și cu lucrări pasagere și având Constantinopolul ca bază de aprovizionare inepuizabilă, se prepară să opună o rezistență acerbă care să epuizeze pe bulgari. După cele ce am văzut până acum, nimic nu ne îndreptăția a crede aceasta, ci dimpotrivă aveam motive să credem că până în trei zile bulgarii vor răsturna și această linie de apărare, așa că vor avea deschis drumul spre Constantinopol.

Dar, iată, o telegramă sosită azi din Sofia ne aduce vestea, care confirmă părerea noastră: *după o luptă crâncenă și foarte sângeroasă bulgarii au ocupat Ceatalgea, ministrul de război Nazim pașa, generalisimul armatei turcești, a căzut în luptă, iar după o altă versiune el ar fi fost făcut prizonier.*

Imperiul otoman, după cum vedem, a ajuns la marginea prăpastiei. Procesul de îndepărtare al turcilor din Europa, continuă de zeci de ani și iată-l azi împlinit. Aceasta o știau bărbații Turciei și toate încercările ce le făceau aveau darul să temporizeze numai

acest proces, nădăjduind că se vor putea refăce. De aceea au fost aduși în fruntea guvernului bărbați cu o reputație europeană și de mare autoritate morală. Ca un preludiu al acțiunii noului guvern turc, sunt următoarele declarațiuni foarte importante ale lui Kiamil-pașa, făcute lui St. Lausanne dela „Le Matin.”

„Sunt la o vârstă, spune Kiamil-Pașa, când cineva are dreptul să se retragă sau să se odihnească; dar țara mea trece prin astfel de clipe, când are dreptul la serviciul tuturor cetățenilor ei, chiar cei mai în vârstă și cei mai slabi. Pacea nu a depins de noi ca să fie păstrată. Chiar acei cari sunt dușmanii noștri, nu pot să ne acuze că noi am fi auterii războiului. E o încercare grea, aceea la care e supus neîncetat imperiul nostru. Acum un an am fost târji în război cu Italia fără să fi căutat sau provocat acest conflict. A trebuit să aducem trupe tocmai din fundul Anatoliei și Siriei. Apoi când se negocia pacea o știre mai violentă ne cutremură. Atunci trebuie să aducem iarăși trupe, să mobilizăm toată armata, să oprim viața întregului imperiu. Noi n'am dorit nici odată vre-o bucățică de pământ străin, am vrut numai să apărăm pământul nostru național.

Dacă Europa își oferă mediațiunea, nu din partea Turciei va găsi dificultăți ca să restabilească o pace onorabilă și demnă de Europa. Ea știe de care parte va fi nevoită să facă presiuni pentru a împiedeca continuarea războiului. Dacă înțelegerea dintre Anglia și Franța e tot așa de strânsă atunci nu poate să fie o fericire mai mare pentru civilizația lumii și o garanție mai bună pentru pacea Europei. Franța și Anglia, au aici, de secole, interese imense, atât materiale cât și morale. Adesea în clipe de grea cumpănă ale istoriei noastre, ele s'au arătat prietene sincere ale Turciei.

Sper că și azi ne vor da amândouă o mărturie de prietenie lor și că unirea lor, vor face ca Europa să aibă un sentiment de simpatie pentru țara mea”.

sale, ea nu va tolera o Bulgaria prea puternică fără nici o compensațiune. Bulgaria trebuie să înțeleagă acest lucru, altcum situația va deveni critică.

*

Viena. — In momentul de față începe să se deseneze direcția activă a politicii actuale din Balcani, a imperiului Austro-Ungar.

Austro-Ungaria caută să mijlocească între Bulgaria și România o înțelegere în ceea ce privește o compensație teritorială, care ar face cu puțință celor două state așezate dealungul coastei Mării Negre să-și apere în comun interesele lor geografice paralele. Austro-Ungaria va sprijini România pentru ca să se păstreze caracterul național al aromânilor și ca România să primească protectoratul asupra lor. Austro-Ungaria consideră pretențiunile Serbiei ca incomparabile cu interesele austro-ungare. Monarhia vrea formarea unei Albanii autonome, după principiile balcanice.

In preajma dezastrului armatei turcești. — Mare înfrângere turcească la Ciorlu.

Sofia. — Ziarul „Mir” anunță: Marea luptă, care a avut loc pe linia Sarai-Ciorlu între armata bulgară și armata principală sub conducerea ministrului de război Nazim pașa, generalisimul armatei turcești, — s'a terminat cu o completă înfrângere a armatei turcești. Pierderile turcilor sunt mult mai mari decât cele avute la Lüle-Burgas.

Urmărite de câtră bulgari trupele s'au refugiat în cea mai completă dezordine spre Ceatalgea. In luptele dela Lüle-Burgas și Ciorlu bulgarii au cucerit peste 100 tunuri turcești și foarte mari cantități de munițiuni. In lupta dela Ciorlu bulgarii au făcut 2000 prizonieri turci.

Ofensiva Bulgarilor la Adrianopol.

Köln. — Lui „Kölnische Zeitung” i se anunță din Stara-Zagora că bulgarii au reușit să împiedece cursul râului Marița și astfel apa a pătruns în Adrianopol. Din această cauză, precum și în urma mării depresii a turcilor, capitularea orașului e iminentă.

Infrângerea colosală a turcilor la Ceatalgea.

Sofia. — După o înfrângere crâncenă și foarte sângeroasă armata bulgară a ocupat Ceatalgea. Armata bulgară înțează spre Constantinopol. In această luptă a fost rănit și generalisimul turc Nazim pașa, după o altă versiune el ar fi fost făcut prizonier.

Bulgarii vor ocupa Constantinopolul?

Petersburg. — Se svonește că regele Ferdinand al Bulgariei are intențiunea să intre în Constantinopol și să așeze crucea pe turla bisericii sf. Sofia. Intrați odată în Constantinopol bulgarii nu-l vor părăsi de bună voie. Deocamdată Anglia nu va pune nici o piedică bulgarilor iar guvernul rusesc urmărește cu cea mai mare simpatie planul regelui Ferdinand.

Sârbii spre Marea Adriatică.

Belgrad. — O parte a trupelor sârbești înaintează spre Durazzo, căci, după cât se vede, n'au ascultat de avertismentul Austro-Ungariei, ci au intenția să cucerească și localitățile de pe litoralul Adriaticii. A treia armată de sub comanda generalului Iancovici, înaintează spre Dibra în marș forțat pentru a ocupa drumul de comunicație dintre localitatea aceasta și Durazzo.

O nouă victorie muntenească.

Cetinje. — Trupele generalului Vucovici cu ajutorul artileriei sârbești au ocupat cu asalt Djakova.

Ofensiva munteneșilor la Scutari.

Köln. — Corespondentul de război al ziarului „Kölnische Zeitung” anunță din cartierul general munteneșean că în urma unei ofensive îndărătice, trupele munteneșene câștigă din ce în ce mai mult teren la Scutari. Corespondentul e de părere că Scutari va cădea mai curând din cauza foametei, decât în urma asalturilor trupelor munteneșene.

Armata sârbă la Adrianopol.

Belgrad. — Armata a doua sârbească a sosit la Adrianopol și artileria ei bombardează cu succes orașul. Celelalte armate sârbești înaintează spre Salonic și Monastir. In Ghevgheli și Demirkapu sârbii au găsit o cantitate așa de mare de munițiuni părăsite, încât abia sunt în stare să o transporte.

Lupte turco grecești.

Atena. — Un vas anume „Jerox”, comandat de căpitanul de fregată Anton Oratsanos, nepot al lui Oratsanos care a înălțat drapelul libertății la Psara în 1821, a ocupat azi insula Psara.

*

Atena. — Amiralul Kundutiotis anunță: Ieri la orele 3 d. a. flotila greacă a ocupat insula Tenedos.

*

Constantinopol. — Poarta a sistat deocamdată blocarea porturilor bulgare.

Capitularea orașului Salonic.

Berlin. — Lui „Lokalanzeiger” i se telegrafiază din Salonic: După complectă înfrângere a turcilor, trupele grecești s'au apropiat la 10 klm. de Salonic. Turcii pregătesc o rezistență disperată, guvernorul urmează însă tratativă privitoare la capitularea orașului. După o versiune comandantul garnizoanei s'ar fi sinucis.

Noua propunere a Porței.

Londra. — Lui „Daily Telegraph” i se anunță din Constantinopol, că la propunerea ambasadurilor Puterilor, Poarta a primit o altă notă privitoare la mediațiunea Puterilor și a aprobat intercalația următoare în acea notă:

In scopul sistării grabnice a ostilităților Turcia încredințează marilor Puteri stabilirea condițiilor de pace.

Atitudinea monarhiei austro-ungare.

Londra. — Lui „Daily Mail” i se anunță din Viena, că în caz dacă guvernul din Belgrad nu dă ascultare sfatului înțelept, Europa va trebui să se aștepte la o surpriză primejdioasă.

Atitudinea Austro-Ungariei criticată în Franța.

Paris. — Aproape toată presa se ocupă cu atitudinea manifestată de Austro-Ungaria față de proiectul Franței în chestiunea dezinteresului teritorial, spunând că acesta ar putea atrage mari dificultăți diplomatice și primejdii internaționale.

Se spune, că, dacă Austro-Ungaria va formula pretenții teritoriale în Balcani. Italia va proceda tot astfel, deoarece se crede obligată a manifesta o atitudine dezinteresată, numai câtă vreme o va face și Austro-Ungaria. Acesteia i-ar urma apoi Franța, și toate celelalte Puteri ale triplei înțelegeri, cu pretențiile lor. Franța ar cere probabil Syria.

Opinia publică e îndârjită contra Austro-Ungariei a cărei atitudine constituie o provocare de război, mai ales că Germania e hotărâtă să-și sprijinească aliații fără nici o rezervă.

CRONICA ȘCOLARĂ

Convocare.

Despărțământul protopopesc Buteni al reuniunii învăț. români dela școalele populare conf. ort. din prot. aradane I—VII își va ține adunarea de toamnă Joi la 1/14 Noemvrie 1912 în localitatea școlii conf. ort. din Buteni, la care toți membrii și sprijinitorii învățământului sunt poțitiți a participa.

PROGRAM:

1. Chiemarea Duhului sfânt în biserică la orele 8 dim.
2. Asistare la prelegerile învățătorului P. Perva.
3. Cuvântul de deschidere.
4. Apelul nominal.
5. Executarea concluzelor adunării generale.
6. Incasarea taxelor de membri și pentru organ.
7. „Reducerea clasificărilor” disertație de L. Dublea.
8. Eventuale disertațiuni.
9. Alegerea comisiunii literare.
10. Propuneri și interpelări.
11. Fixarea ședinței viitoare.

Bodești 1 Noemvrie 1912.

Iscălitură indescifrabilă Iscălitură indescifrabilă
secretar. președinte

Convocare.

Despărțământul Făgăraș al Reuniunii învățătorilor din archidieceza gr. cat., în senzul §. 21 din statute își va ține adunarea de toamnă la 17 Noemvrie st. n. a. c. în comuna Ileni la care am onoare a invita pe această cale P. T. membrii fondatori și ordinari precum și pe toți binevoitorii școlii.

PROGRAM:

1. Participare în corpore la serviciul divin la orele 8 a. m. după care urmează sfințirea noului edificiu școlar.
2. „Adușgera și subtragerea numărului 4”, lecție practică din comput cu elevii clasei I prin învăț. Moise Călția.
3. Lecție practică din istoria naturală: „Împărătușul” cu elevii clasei V—VI prin învăț. Vincentiu Fărcaș învăț. dirig.
4. Deschiderea adunării și apelul nominal.
5. Alegerea comisiunilor pentru aprecierea lecțiilor practice și a disertațiilor precum și pentru înscrierea de membri noi.
6. Cetirea disertației: „Desenul în școala populară” de G. Comanariu învăț.
7. „Monografia comunei Ileni”, disertație de Vincentiu Fărcaș învăț. dirig.
8. Raport despre adunarea generală a Reuniunii.
9. Raportul bibliotecarului și cetirea protocolului adunării trecute.
10. Raportul casierului și al comisiunilor esmise sub 5.
11. Eventuale propuneri.
12. Stabilirea locului pentru adunarea de primăvară.
13. Alegerea alor doi membri verificatori.
14. Alegerea biroului pe un period nou.
15. Inchiderea ședinței.

Vad. la 2 Noemvrie 1912.

Octavian Pop,
președinte.

MANDAT.

Aceluia care cu prilejul cumpărării nou-tăților de toamnă și iarnă prezintă acest cupon, i-se va acorda 5% rabat din prețurile noastre solide fixate.

Dantele, cordele, catifele, decoruri pentru haine, mă-tăsuri, ciorapi, mănuși și orice accesorii de croitorie

se capătă la

Cl. 192-190

Filiala din Arad a magazinului de dantele din Budapesta Bulev. Andrassy nr. 20

— palatul Fischer Elie

INFORMAȚIUNI

Arad, 7 Noembrie 1912.

— Mâne, fiind sărbătoare (Sf. Dumitru) ziarul nostru nu va apare până Sâmbătă noaptea.

— Centenarul preparandiei din Arad. — Aflăm, că corpul profesoral dela această preparandie a avut frumoasa idee să comande din Viena medalii comemorative, prin cari să se eternizeze ziua jubilară din 3 (16) Noembrie. Medaliiile sunt din aluminiu în mărimea unei monede de 2 cor. In ziua jubilară se vor vinde cu un preț mic în favorul fondului Tichindeal-Nicoară. Atragem îndeeosebi atențiunea școlilor, să și-le procure pentru muzeele lor.

Pentru seminarul din Sibiu. Cetim în „G. T.”: Marți a avut loc în Brașov conferența preoțimei noastre tractuale. Precum aflăm, preoții întruniți au semnat, la îndemnul protopopului Dr. V. Saftu, o sumă de 2500 coroane pentru noul seminar ce se va ridica la Sibiu.

Hotărârea aceasta, luată cu multă însuflețire, este o nouă dovadă a spiritului de jertfă al preoțimei noastre pe altarul culturii și credinței neamului românesc. Pilda aceasta frumoasă, cu care a făcut începutul protopopiatul Brașovului, credem că va fi îmbrățișată și urmată în curând și de celelalte protopiate ale bisericii gr. or. române.

Noul episcop gr. cat. al Lugojului. — Din Budapesta ni se scrie, că în ultimul consiliu de miniștri s'a hotărât a se propune Maj. Sale numirea protopopului Valeriu Frențiu de episcop al diecezei gr.-cat. române din Lugoj.

Condoleanțele societății academice „România Jună”. Am primit azi următoarea telegramă: Regretăm din suflet moartea membrului nostru onorar Iosif de Gall, nu mai puțin moartea năpraznică a membrului nostru fondator mare filantrop român Stroe Belloescu. Supuși încădăncă jale: Membrii societății academice „România Jună” din Viena.

Congrua pe semestrul al II. pentru clerul gr. cat. al diecezei de Lugoj — după cum suntem informați din sursă competentă — a sosit la consistorul din Lugoj în sumă de 71.000 coroane și se va distribui în timpul cel mai scurt.

Logodnă. Ni se scrie: D. Dr. Iulian Cârje candidat de avocat s'a fidațat cu dsoara Eugenia Furcă din Făgăraș. Ca răscumpărare a anunțurilor de fidațare a dăruit 20 cor. pentru pomul de Crăciun al elevilor săraci dela școala gr. catolică din Făgărași.

Felicitări.

Intrunire colegială. Invățătorii, cari au terminat cursurile pedagogice gr. or. rom. din Arad în anul 1909, sunt rugați conform obligamentului moral, ce l-au luat la 19 Iunie 1909 a lua parte la prima intrunire colegială care va avea loc în Arad la 3 (16) Noembrie a. c., cu ocaziunea serbarei centenarului pedagogiei. — Leheceni, 5 Noembrie 1912. Gavril Mihutia învățător.

Hotărâre anulată. Ni se scrie din Boița: Comuna Boița (comitatul Sibiului), încă deja din anul 1904 a început să-și exploateze în regie proprie pădurea sa de brad numită „Floare”, situată în graniță cu regatul României. La început lucrările de exploatare ale comunei mergeau destul de bine; — de când însă comuna Căiueni situată în granița regatului român a început a vinde din teritoriile sale de pădure din imediata apropiere de pădurea comunei Boița, — pusă

în exploatare, — afacerile comunei Boița au luat o întorsătură spre rău.

Decadată se pomeni comuna Boița, că din partea forurilor silvanale i se făc grave imputări cu privire la curățirea tăieturilor, până când în cele din urmă forurile au aflat cu cale a interzice și tăietura și și curățirea tăieturilor, și urmarea este, că azi pagubele comunei Boița se urcă la suma de treizeci mii de coroane.

Cauza aceasta a ajuns a fi pusă la ordinea zilei în adunarea municipală a comitatului Sibiu, iar oficiile administrative — cu conlucrarea autorităților silvanale, — printr'un raport din cale afară lung, s'au îngrijit de timpuriu ca comuna Boița să poată fi învinovățită în fața congregațiunii comitatense de incorectități în manipularea averii comunale, ca astfel apoi după comitetul permanent să poată decide și adunarea municipală ca comuna Boița să fie constrinsă a vinde 270 jughere din pădurea susamintită, iar pentru trebuințele locuitorilor săi să se mulțumească cu fărîmăturile pe cari vor fi aplicați a le acorda forurile silvanale.

Punctul de vedere al comunei Boița l'a apărut și susținut în adunarea generală parohială celei comune dl Ioan Druhor a în calitate de membru în congregațiunea comitatensă, făcând propunere în meritul acestei chestiuni în favorul comunei sale și excepționând cu dovezi nerăsturnabile procedura organelor administrative și silvanale; — și făcând totodată responsabile autoritățile administrative pentru că cedând presiunilor forurilor silvanale prin procedura lor în cazul de față manifestează intențiuni de natură a șicana comuna proprietară de pădure în exercitarea drepturilor sale constituționale, cauzându-i și pagube necalculabile.

Punându-se la vot propunerea susamintitului paroh și membru în congregațiune, adunarea generală a respins-o cu majoritate de voturi, primind pe cea a comitetului permanent.

Verdictul comitatens enunțat în contra comunei Boița era de prevăzut, după ce la timpul său și primpretorul cercual al Cănușăii dădu-se un atare ordin în care pretindea nici mai mult nici mai puțin decât ca primăria comunală, ori să mijlocească vânzarea celor 270 jughere de pădure comunală spre acoperirea competenței comunale restante la fondul silvanal, ori să impună locuitorilor comunei un arunc de 88 procente.

În urma apelațiunii comunei Boița, dl ministru de agricultură, a anulat hotărârea adunării municipale a comitatului Sibiului.

Hotărârea ministerială a produs mare bucurie în inimile locuitorilor acestei comune, — iar comuna Boița ca proprietară de pădure față de imputările ce i se făceau spre a fi desmoștenită de drepturile sale, prin aceasta și-a primit cuvenita satisfacțiune.

Așa dar scurt și cuprinzător: domnii din administrațiune să se ocupe cu administrarea conștiințioasă a averilor noastre comunale, iar eventuala vânzare a acelor să o lase în grija proprietarilor cari le-au și câștigat.

Din Turnu-Roșu.

Teatrul Grand Guignol din Paris. De câte trucuri se folosesc numai la teatrul Grand Guignol din Paris pentru a se da reprezentații cât mai reale ne arată în mod caracteristic cazurile dsoarei Vatta, care le-a povestit ea însaș unui ziarist. „In două cazuri — a spus artista — a trebuit să-mi văd propriul meu cadavru pe scenă. Primul caz a fost cu reprezentațiunea dramei „Fuga domnișoarei Caramon”. In drama aceasta bărbatul îi face pe oameni să creadă că soția lui a fugit cu amantul ei, dar în sfârșit cadavrul ei e aflat în cassa de fier. Cadavrul soției îl imitase din ceară un sculptor — de pe mine. In timpul reprezentației a trebuit să mă văd moartă pe scenă! Mai îngrozitoare a fost însă drama „Ciocârlița”. La sfârșitul scenei a doua i se arătase publicului într'o colivie de păsări — capul meu tăiat! Asemănarea a fost

atât de îngrozitoare încât îmi pierdusem aproape toate simțirile. Și ca întreg tabloul să fie și mai real și spaima mea să fie și mai mărită, colegii mei mi-au stropit pe jos odaia de toaletă cu o fluiditate roșie ca sângele. — Într'o dramă persoana principală este executată cu ghilotina. Atât actorul care avea acest rol, cât și cel care preda rolul călăului erau oameni plini de spirit și de glume. In momentul când tăișul ghilotinei e pus în mișcare cade cortina. Călăul însă glumeț, în momentul când slobozi tăișul ghilotinei prinse grumazul delicventului și îl ținu sub lovitura ghilotinei. Gluma avu însă sfârșit cam tragic. Vre-un pătrar de oră a trebuit până când a putut fi eliberat actorul de sub cuțitul ghilotinei și de groaza prin care trecuse, părul din cap i se făcuse aproape de tot alb’.

Asasinarea lui Stroe Beloescu. Din Bârlad se anunță, că aci s'a săvârșit zilele acestea un îndoit asasinat în strada Lebăda, asupra marei proprietar și filantrop Stroe Beloescu și a servitorului său Nicu Oprișan. La poliție însă, vestea nu s'a putut afla decât abia a doua zi la orele 8 dimineața, când au sosit la fața locului toate autoritățile administrative și polițienesti. In antret s'a găsit trântit jos și foarte strâns legat atât de mâni cât și de picioare, iar la gât sufocat nefericitul Stroe Beloescu. Asemenea legat și strâns de gât, a fost găsit în bucătărie, servitorul acestuia, Nicu Oprișan. Supraviețuitoare sunt numai d-na Beloescu și o bătrână servitoare, cari au fost legate și ele, însă nu au fost omorâte.

După declarațiile d-nei Beloescu, crima s'a săvârșit în următoarele împrejurări:

Stroe Beloescu se întorsese dela moșia sa Tălășman, din acest județ, și cum era foarte obosit și vroia să se culce, a cerut să se servească masa, în care scop, s'a și suit sus împreună cu soția sa d-na Beloescu. In acest timp, o parte din criminali, — vre-o șase după cum se bănuiește — cari trebuie să fi fost ascunși mai de mult în casă, au intrat în bucătărie, au legat pe servitori și apoi pe o ușe dosnică s'au suit în camera unde d-na și d. Beloescu, stăteau la masă. Cum au pătruns înăuntru, unul din criminali, au tras un foc de pistol în vânt, încărcat numai cu praf, și s'au repezit apoi asupra bătrânilor legându-i și amenințându-i cu moartea dacă nu le vor da bani. Se crede că o luptă teribilă trebuie să se fi încins între bandiți și victimă, care nu vrea să le libereze cheile și că numai în cele din urmă, după ce a fost târât prin odăi și aproape ucis, nefericitul Stroe Beloescu, le-ar fi arătat unde își ține averea. Odată în posesia cheilor dela casa de bani, hoții l'au omorât și au furat apoi tot avutul, bani și efecte, precum și numeroasele și prețioasele giuvaerice cari se găseau în casă. După aceea au dispărut.

In acest timp, bătrâna d-nă Beloescu, se căznea din răspuțeri ca să se deslege din legături. D-sa n'a reușit însă să se desfacă definitiv decât aproape de ziuă, când s'a dus în bucătărie cu gând ca să trezească pe servitori. Dar acolo un alt spectacol înfiorător o aștepta: servitoarea sa era de asemenea legată și aproape în nesimțire de dureri și de frică, iar servitorul Nicu Oprișan, mort prin strangulare. D-sa trimisese atunci pe o vecină ca să înștiințeze poliția și parchetul, care după cum am spus, sosi la fața locului, și după primele formalități de începere a anchetei, se procedă imediat la grabnica căutare a criminalilor.

Stroe Beloescu, care cade victima unor criminali nesățioși e o figură foarte cunoscută.

Membru devotat al partidului liberal, Stroe Beloescu a fost în neșumărate rânduri deputat și senator de Tutova. Dar mai mult decât om politic de partid Stroe Beloescu e cunoscut ca un luminat naționalist și un mare filantrop.

Biroul tehnic

G 324

Inginer diplomat **Robert Goldschmidt**

autorizat legal.

Telefon: 489.

Brașov (Kronstadt) Schlossbergzeile nr. 8.

Dă consultări în toate chestiile industriale și tehnice-industriale

:-: Proiectează și execută stabilimente electrice și de mașini. :-:

Liferează turbine, roate hidraulice și pompe centrifugare, după construcții speciale probate.

Execută stabilimente hidrodinamice și de mori.

Liferează mașini pentru toate ramurile industriei.

Pentru descoperirea și prinderea asasinilor, cari până acum n'au putut fi eruați, poliția a pornit cele mai întinse cercetări.

Înmormântarea s'a făcut Marți în 23 cor. v. în comuna Grivița, sat pe care defunctul l-a înălțat prin așezămintele de cultură și monumentele ce a ridicat. Discursuri funebre nu s'au rostit. Aceasta a fost dorința defunctului.

Drept mărturie vie a regretului unanim al partidului național-liberal pentru moartea regretatului defunct, șeful partidului liberal dl. I. I. C. Brătianu, a adresat dlui Grigore Vasiliu, membru în comitetul de direcție al partidului liberal din Bârlad, din care defunctul făcea parte, următoarea telegramă:

Aflu cu cea mai adâncă mâhnire marea nenorocire, care ne izbăște. Stroe Boloescu, al cărui suflet era încălzit de cele mai înalte aspirațiuni naționale a fost între d-voastră și noi toți o pildă. Partidul nostru îi va păstra amintirea cu recunoștință și dragoste!”

Prefectura de Tutova a intervenit pentru a se pune la dispoziție un tren special Bârlad-Grivița, cu ocaziunea înmormântării defunctului. Toți bărlădenii, cari au cunoscut, privit și admirat mai de aproape figura mare a regretatului Belcescu, s'au constituit într'un comitet de inițiativă pentru a i se ridica un monument.

Împrumuturile statelor balcanice și a României în ultimii zece ani. În ora actuală e interesant să ne dăm seama de împrumuturile statelor balcanice, de acea cursă a aurului spre Orient, precum și de întrebuintarea ce li s'a dat. Iată după ziarul „Figaro” totalul împrumuturilor acestor state pe o perioadă dela 1902—1911. Bulgaria 597.5, Grecia 842.0, România 1,236.3, Serbia 648.6. Total: 3.360.4. Dela 1902 statele balcanice și România au împrumutat 3 miliarde 360 milioane de franci dintre cari 2 miliarde 178 milioane în cursul ultimei perioade dela 1907—1912. România singură a împrumutat un sfert din totalul împrumuturilor. Iată acum și repartiția împrumuturilor:

Împrumuturi de stat 2.095 milioane de lei. Instituțiuni de credit 297 milioane lei. Companii de c. f. și soc. industriale 373 milioane de lei. Conversiuni 595 milioane de lei. Așadar împrumuturile de stat au primit în ultimii zece ani; apoi vin conversiunile.

Iată acum și repartiția pe state a capitalurilor împrumutate:

Căi fer. Impr. Inst. și soc. de stat de credit indus. în mil. de lei. Convers.

Bulgaria	468.5	23.0	16.0	90—
Grecia	641.7	92.3	107.6	90—
România	340.3	154.	236.4	504.9
Serbia	644.5	27.0	13.1	504.9

Numai România a consacrat o sumă importantă instituțiilor de credit; iar pentru căi ferate și soc. industriale numai două țări: România și Grecia au întrebuintat cele mai mari capitaluri. Turcia în aceeași perioadă a împrumutat 2 miliarde 987 milioane de lei (aproape cât statele balcanice la un loc), din care 1 miliard 55 milioane de lei împrumuturi de stat, 59 mil. pentru instituțiile de credit 212 milioane pentru căile ferate și soc. industriale și 1 mil. franci pentru conversiuni.

Populația Turciei. După cele mai recente și serioase statistici, imperiul otoman, ar poseda azi următoarele populațiuni:

Turcia europeană (care cuprinde 6 vilayete și un muteseriflic):

Constantinopol, 1,203.000 muteseriflic Ciataleia 60.000; Adrianopol 1,028.200; Salonic 1,130.800; Monastir (sangiak) 848.908; Novibazar, Cosovo 1,038.100; Scutari 294.100; Iannina 527.100; Tasos 12.140.

Deci, în Turcia europeană e o populațiune de 6.142.340 locuitori.

În Asia Mică și insulele Archipelagului e o populațiune de 9,089.200 locuitori.

În Armenia și Kurdistan 2.470.900.

În Siria și Mesopotania 4.288.600.

În Arabia populația se socotește la 1.050.000 locuitori.

În total, avem o populațiune de 16.898.700 în Asia Mică, insulele Archipelagului și Arabia, iar întreg imperiul otoman posedă o populațiune de 23.041.040 locuitori.

Din această statistică, turcii osmanlii se socotesc la 1 milion în Europa și la 12 milioane în Asia.

După cum se vede numărul turcilor, e mult mai mic decât s'a crezut până acum.

„Tokio” extirpător de bătătură. Se poate folosi cu succes contra bătăturilor (la picioare), negilor și contra scortășării pielii. După o folosire de 2 zile ne scăpăm de durerea bătăturilor. — 1 dosă 50 fil. Pentru 60 fileri se trimite francat. Adresa: Tömöri Antal, Cegléd, II. kerület. (Tö 85)

x Fabrică de cutii de hârtie (cu putere motorică) și întreprindere pentru lucrarea hârtiei. Jugusz I. és Fia Arad, Cetate, temnița militară ces. și reg. Execută cutii pentru pachetare, — pălării și pentru zaharicale. Cereți prospecte. (J. 533.)

Ultima oră

Tratativele ambasadorului german Tschirsky.

Budapesta. — Prezența în capitala Ungariei a ministrului plenipotențiar german din Viena dă mult de discutat cercurilor politice de aici. Se afirmă că prezența lui aici stă în strânsă legătură cu tratativele inițiate de curând între reprezentanții marilor puteri din Tripla alianță. Precedențele tratativilor din chestiune sunt următoarele:

San Giuliano, ministrul de externe al Germaniei a prezentat, în timpul petrecerii sale la Berlin, reprezentanților celorlalte două state aliate proiectul Italiei cu privire la noua situațiune din Balcani creiată de armele triumfătoare ale țării balcanice. Un schimb de vederi urmează acum asupra acestui proiect, care cuprinde 3 puncte, și anume:

1. Port maritim pe seama Serbiei.
2. Cale ferată dunăreană-adriatică și
3. Interesul Italiei și al Austro-Ungariei pentru chestiunea albaneză.

Dispariția lui Nazim pașa.

Paris. — Corsepondentul din Constantinopol al lui „Echo de Paris” a trimis astăzi ziarului său următoarea telegramă:

Comandantul suprem al armatelor turcești, Nazim Pașa a dispărut fără urmă. Unii afirmă că el ar fi căzut în sângeroasa luptă ce s'a dat acum în urmă între Ciorlu și Ceatâlgea, pe când alții susțin că l-ar fi ucis soldații săi proprii.

Londra. — O telegramă de cuprinsul celei de mai sus a primit și agenția Standard, dar cu adausul că nu e exclusă o a treia posibilitate, că adevărat generalissimul armatei turcești a căzut prizonier în mâinile Bulgarilor.

Masacre în Rodosto.

Londra. — Corsepondentul lui „Daily Chronicle” dă amănunte îngrozitoare despre masacrele săvârșite în Rodosto de cetele neregulate ale nizamilor asupra populațiunii creștine. Orașul arde în mai multe puncte, prăvăliile comerțanților creștini sunt devastate, iar familiile lor ucise. Nici copiii din leagăn n'au fost cruțați.

Cu o furie bestială s'au aruncat Turcii asupra creștinilor. Pe copiii mici îi apucau din brațele mamelor desperate și-i aruncau în foc ori îi izbeau de ziduri, zdrobindu-le țeasta capului. Îngroziți, creștinii au luat-o în fugă nebună spre mare și cu adevărat fericiți s'au putut numi aceia cărora li-a succes să facă rost de vre-o luntră cât de subredă. Luntri'le erau atât de încărcate încât unele din ele, ajungând în largul mării, s'au răsturnat, îngropând în valuri sute și mii de creștini. Orașul a rămas pradă hoțelor aziatice.

Audiențe de mare însemnătate în Budapesta.

Budapesta. — Azi au fost primiți în audiență la M. Sa monarhul Austro-Ungariei președintele camerei magnaților Samuil Jósika și vicepreședintele Vavrik și Széchenyi. După aceea M. Sa a primit audiența președintelui șaborului bosniac Dr. Mandici și a mareșalului Potiorek. *Măne va primi pe Hilmi Pașa, noul ministru plenipotențiar al Turciei la Viena.*

Soarta creștinilor din Constantinopol.

Constantinopol. — *În sânul populației creștine e mare temerea că nici Constantinopolul nu va scăpa de soarta ce a ajuns pe locuitorii creștini din Rodosto. Ambasadorii marilor puteri propun guvernului turc să ia toate măsurile de precauțiune, să ridice chiar, prin soldații garnizoanei orașului, șanțuri de apărare la San Stefano și în regiunea Kiatau, pentru a opri cu forța trupele turcești în goana lor nebună spre Constantinopol.*

Disciplina în armata turcească nu se mai poate restabili. Mai mulți soldați și chiar ofițeri au fost împușcați la porunca comandantului suprem, din cauza că au refuzat să execute ordinele superiorilor.

CRONICA SOCIALA

Expoziția de copii din Rășinari.

Reprezentanța teatrală a Reuniunii meseriașilor sibiieni.

Doză din vechile noastre așezăminte sibiene, aflând încă din vară, că ilustrul domn Vasile de Stroescu, marele binefăcător al neamului românesc, va petrece cu prilejul festivităților „Asociațiunii”, al desvălirei bustului lui G. Barișan și al congresului național bisericesc, timp mai îndelungat în Sibiu, hotărâre au luat, ca și ele să serbeze, să se manifesteze, să arate, că muncesc, mai ales, că una din ele: „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiu”, lucrează acum de un pătrar de veac, întru ridicarea țaranului muncitor, iar cea de a doua: „Reuniunea meseriașilor români sibiieni”, în câțiva ani împlinește jumătate de veac de muncă cinstită și desinte-resată, pentru crearea și înaintarea factorului al treilea din societate, pentru elasa de mijloc a noastră!

Serbările acestea erau chemate să completeze șirul festivităților „Asociațiunii”, puse la cale de intelectualii noștri, și, precum mersul lor a dovedit, pentru intelectualii noștri. Iată și motivul, pentru care ele s'au ținut la sfârșitul zilelor de sârbătoare.

Reuniunea agricolă a privit în expoziția de copii din Rășinari, cel mai potrivit mijloc de manifestare al poporului și în același timp un bun prilej, ca marele bărbat Stroescu, nemijlocită cunoștință să ia despre puterea de viață și despre vrednicia poporului, pentru a cărui luminare El cu mână binecuvântată sacrifică avutul său. Reuniunea meseriașilor sibiieni, necesită să abandoneze, din pricina anului economic de tot rău, ideea de a organiza a 3-a expoziție din industria pro-

Nou institut de văpsitorie, curățire și spălătorie cu aburi.

Aduc la cunoștința on. public, că am deschis

un institut modern de văpsitorie, curățire și spălătorie cu aburi în ARAD, colțul străzii Weitzer János.

Institutul: **str. Magyar nr. 26.** Institutul de primire: **str. Weitzer János (vis-à-vis de poșta centrală).**

Roagă binevoitorul sprijin, proprietarul:

Knapp Sándor.

feională, a crezut a fi potrivit lucru să dea o reprezentare teatrală, ca, prin ea, să se arate, o meseriași români muncitori, acești „Copii ai muncii grele”, cu tot lucrul greu pentru agonisala traiului, țin cu îndărătnicie la limba lor, pe care o vorbesc cu drag acasă, între ai lor, o vorbesc cu mândrie în societate și o vorbesc, cum trebuie să se vorbească, pe scena publică.

E de regretat numai, că marele Stroescu, n'a putut asista decât la expoziția de copii, iar meseriașilor nu li-a rămas, decât nădejdea de a se manifesta cu altă ocaziune, când Dumnezeu îl va mai aduce pe binefăcătorul nostru pe aceste plaiuri, și când dat îi va fi să-și formeze o icoană completă despre starea culturală a tuturor claselor noastre!

Expoziția de copii din Rășinari, ținută Duminică la 7 (20) Octombrie 1912, se poate așeza cu drept cuvânt, între serbările noastre naționale de prima ordine. E drept, că atât comitetul Reuniunii agricole, cât și toți factorii din Rășinari, au făcut tot ce le-a stat în putință, spre a asigura acestei lucrări de mare interes igienic, umanitar și economic, rezultatul cel mai strălucit.

Pe membrii comitetului Reuniunii, dnii Dr. V. Stan, totodată prezident al expoziției, Romul Simu, Dr. I. Iancu, N. Iosif, Tim. Popovici, A. Cosciuc și pe secretarul Tordășianu, plămătorul acestor fel de expoziții, i-au însoțit medicii Dr. Tr. Petrașcu (Tâlmaci), Dr. Petri (Cisnădia) și Dr. A. Dobrescu (Sibiu), apoi doamnele Tordășianu, Dr. Stan, T. Popovici, Simu, M. Cosma, A. Droc, O. Goga, cum și dnii maior Măcelaru, O. și E. Goga, Brătianu, Esca, Silviu Rusu și doamna Vulcu, dar mai presus de toți ilustrii dnii Vasile de Stroescu și părintele episcop Dr. I. M. Cristea din Caransebeș.

Sub poarta de triumf, cu inscripția „Bine ați venit”, oaspeții au fost întâmpinați de pompierii voluntari și de primăria comunală, în numele căreia a rostit cuvinte calde și entuziaste, notarul I. Giureciu, iar la intrarea în ulița bisericii mari, unde copiii de școală erau postări în 2 șire lungi, a vorbit frumos în numele copiilor școlari, directorul lor M. Frățilă. La ambele vorbări a răspuns cu demnitate și părintește P. S. Sa episcopul Cristea. Bună impresie a făcut asupra poporului faptul, că distinși oaspeți au cercetat mormântul marelui Andrei, care se odihnește pentru veșie în apropierea frunțășilor și luminătorilor poporului de odinioară Sava P. Barcianu, Ioan Brote, Bucur Cioran, Dr. D. P. Barcianu etc.

În consultarea prealabilă a juriilor, ilustrii dnii Vasile de Stroescu și episcopul Cristea, au fost proclamați patroni ai expoziției.

La ora 11 din zi, profesorul Dr. Stan, în calitate de prezident, rostește o cuvântare înălțată,

în care, după ce arată scopurile pe cari Reuniunea agricolă le urmărește, stăruie asupra importanței expozițiilor de copii și asupra lucrurilor dănuitoare, alcătuite în aproape fiecare din comunele, în cari s'au ținut cele 6 expoziții de până aci. Aduce calde mulțumite tuturor factorilor, cari mână de ajutor au dat Reuniunii agricole, să poată duce la isbândă și această lucrare și mulțumește cu deosebire ilustrilor patroni ai expoziției, pentru dragostea ce i-o păstrează Reuniunii și prin ea poporului muncitor. Parohul primar Maniu Lungu, mulțumește în numele rășinărenilor Reuniunii, care i-a distins, alegând Rășinariul pentru expoziție și mulțumește tuturor oaspeților, cari au ridicat nimbul serbării.

În numele patronilor ia cuvântul P. S. Sa Dr. Cristea și ne vorbește frumos și părintește. P. S. Sa vizând la frumoasele însușiri, cari în podobese neamul românesc, ne pune la inimă să ținem cu sfințenie la legea strămoșească, la limba noastră dulce și la obiceiurile, cu cari s'au mândrit strămoșii și ne place să ne mândrim și noi. Mulțumind tuturor, cari prilej li-au dat să poată petrece în mijlocul poporului, aduce cuvinte de recunoștință pentru rara distincție de a fi patroni, cu ilustrul domn Stroescu, ai acestei prea interesante expoziții, asupra căreia invoacă harul lui Dumnezeu.

Corul școlarilor a executat cântarea „Latina gintă”, după care medicul din Rășinari Dr. I. Bueur a vorbit la înțeles despre „Igienea poporului dela sate”, scoțând la iveală o seamă de chestiuni din igiena poporului, dând sfaturi și îndemnuri și atrăgând băgarea de seamă asupra multelor cauze cari împiedecă trăinicia, și slăbesc dezvoltarea fizică a poporului românesc, arătându-le totodată pe aceste cauze cari pricinuesc sărăcia Românilor. Vorbește în special de referințele locale, de starea Românilor din jur, arătând cu date suma fabuloasă, ce o cheltuiesc oamenii noștri pe spirit în una din comunele din jur. Arată mai departe, cum după planul de învățământ igiena e lăsată afară aproape cu totul din școală, deși aceasta e de mai mare însemnătate pentru viața omului decât multe cunoștințe puțin potrivite cu mintea copilului.

După vorbirea mult grăitoare a medicului Dr. Bueur, secretarul Tordășianu, aducând la cunoștință hotărârile juriului, spune, că acesta a proclamat drept prezident al său pe dl Dr. Ilie Iancu, iar de raportor pe dl Dr. Traian Petrașcu, mai departe, că membrii juriului vor lucra în 3 grupuri: la copii de 1, de 2 și de 3 ani și luând parte în juriuri toți oaspeții veniți din Sibiu, apoi preoții, învățătorii cu soțiile lor și având fiecare grup câte 1 respectiv 2 medici în frunte.

Lucrările destul de anevoioase ale juriului terminate, căci au fost expuși aproape 350 copii, ia cuvântul Dr. Iancu și dă mamelor povețe fo-

loitoare despre orfnduțiile, pe cari trebuie să le ia în socotintă în timpul sarcinei și a lăuziei. Premiați au fost 61 copilași cu suma totală de 260 cor., la care Reuniunea aranjatoare a dat 50 cor., iar așezămintele din Rășinari contribuind cu restul. Aci s'a adaus și premiul de 10 cor. al tinerei Reuniuni a meseriașilor rășinăreni, ce s'a decernat pentru copii din clasa meseriașilor. În afară de premiile în 6 ani, Reuniunea agricolă a dăruit pentru copilul unei femei sărmame un rind întreg de scutece și alte lucruri de lipsă la înfășat, arătându-se în fața obștei cum trebuie să se urmeze la înfășat; apoi a dat pentru fiecare copilaș câte un coșuleț de zaharicale, zmochine etc., iar între popor s'au distribuit peste 100 cărțile folositoare, dăruite de „Asociațiune”.

În cadrele expoziției, zeloasa dsoară Alexandra Iarca, conducătoarea „Azilului de copii” s'a produs cu voinicii săi școlari, au cântat, au declamat și s'au jucat, storcând admirația tuturor și îndeosebi a Il. domn Stroescu, care a rămas încântat de această producție drăgălașă. Expoziția cu lucruri din industria de casă, aranjată de dna învățătoare Aurelia Goga, totodată prezidentă a Reuniunii femeilor rășinărene, a fost și ea admirată de numeroșii participanți. Reuniunea agricolă a pus din prilejul expoziției bază la „fondul femeilor lăuze și sărace din Rășinari”, la care a dăruit 20 cor., marele Stroescu 100 cor. etc. Fotograful Fischer va îmbogăți și el colecția de chipuri naționale, vrednice de a fi atârinate pe pereții caselor noastre, cu numeroase tablouri, între cari grupa bărbatilor în toate vârstele, grupa femeilor, a fetelor june, a junilor, a mamelor cu copiii în brațe etc., tot atâtea frumuseți omenești-românești.

Aproape de orele 5 d. a. oaspeții și frunțășii satului au luat parte la masa întinsă. Aici a închinat prezidentul Dr. Stan pentru patronii expoziției; P. S. Sa Dr. Cristea, referindu-se la munca întreprinsă, ce o săvârșește Reuniunea agricolă, care numai expoziții a aranjat 36 cu cea de astăzi, închină pentru comitetul central al Reuniunii; parohul Lungu pentru oaspeți; secretarul Tordășianu pentru comitetul aranjator; iar poetul Goga pentru așezămintele cari țin legătura cu satele, căci, „noi țară nu avem, dar avem sate”. Iată sfârșitul unei zile de muncă închinată binelui poporului nostru!

Reprezentarea teatrală a Reuniunii meseriașilor sibiieni, ținută Marți la 22 Oct. n. în teatrul orașenesc, a fost cu o dovadă mai mult despre progresele culturale, ce le face clasa noastră de mijloc. Piesele jucate, cu considerare la repertoriul nostru teatral destul de sărac, au fost bine alese și bine predate. Jocul neforțat, pronunțarea corectă, făceau impresia, că pe scenă nu se găseseră meseriași, ci oameni din clasa cultă. De

ROMANUL ZIARULUI „ROMÂNUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

(145)

— Urmas —

Omul-lubeniță, svârcolindu-se, făcea mare harababură în apă, și sbiera din toți plămâni: „Dionisie Telepin, dă lui Cosmin! Cosmin, ia capătul dela Denis! Hei tu, Toma al mare, nu smuoci așa! Lasă așa, lasă și vină de ajută lui Toma al mic!... Ah! turbații, au să-mi rupă năravul!”

Se vede că, dacă omul lubeniță striga cât îl ținea gura, n'o făcea câtuși de puțin din teama că se înecă; el era perfect garantat împotriva unui asemenea accident prin rotunjirea taliei sale. În adevăr, ar fi putut el să tot facă mii de salturi de crap și să-și schimbe la nesfârșit poziția ca să se poată cufunda, apa ar fi refuzat cu încăpăținare să-l primească în sânul ei; era obligat prin constituția să plutească la suprafață, și, dacă doi oameni s'ar fi urcat în cărucia lui, tot nu s'ar fi scufundat; numai că carena lui dislocând, în ipoteza aceasta, un volum de apă mai considerabil, respirația lui devenind mai jenată, îmi închipui că ar fi aruncat

de bună seamă pe nas și pe gură o mare cantitate de apă care l'ar fi făcut cu atât mai bine să samene cu o balenă.

Ceeace provoca țipetele acestea, era numai și numai teama că oamenii aceștia să nu rupă vre-un ochiu de laț, și peștele să scape la larg; astfel făcea să fie tras la mal prin ajutorul unor funii pe cari li le arunca în chip pitoresc câțiva oameni cari stteau pe țarm.

„Acesta trebuie să fie d. Hochkaref însuș, zise vizitiul Selifan.

— De ce așa? întrebă Cicikof.

— Fiindcă are pielea, cum vedeți, mult mai albă ca ceilalți, un trup mai gros, mai gras, mai bine hrănit, mai respectabil, cum stă bine unui boer”.

Dialogul acesta avea loc în vreme ce lumea de pe mal aducea acuma simțitor către prund pe domnul incurcat în ochiurile năvodului. De îndată ce simți că poate sta pe picioare, el se ridică în sus, și numai atunci observă caleașca, și pe Cicikof care trona într'însa, drept pe scaunul lui, cu mâinile pe genunchi și cu zâmbetul pe buze, în clipa echipagiul cobora spre iaz.

„N'ați prânzit? strigă domnul cel gros ridicându-se pe mal în mijlocul peștilor prinși, acoperit cum era de plasă, precum, vara, se vede adesea mâna femeilor înmănușate în mitenă de mătase cu ochiuri. El își ținea sub rețeaua de fire mână stângă strașină deasupra ochilor, ca să se aperse de soare, iar mâna dreaptă, mai

jos... Cititorul își aduce aminte de celebra Venus a lui Medicis; bine.

„Nu, răspuse Cicikof ridicându-și șapca și inclinându-se cu îndemănare în patru ori cinci rânduri din înălțimea callestei.

— Ei bine, mulțumiți lui Dumnezeu, lucru face truda.

— Ce e adevă? zise Cicikof cu un ton de vie curiozitate, și ținându-și șapca atârând la două degete deasupra capului. E amuzant, acest bun colonel! adăogă el încet de tot, în vreme ce celalalt se descurca din plasa cu ajutorul lumei sale.

— Veți vedea!... Toma al mic, dă drumul năvodului și arăta puțin cega care e în cada cea mare; Cosmin Telepin, mergi de-i ajută. (Cei doi pescari desenmați ridicară dinăutru unei căzi capul unui pește de mărime uriașă.) Hei! spuneți-mi ce prinț pește a venit să ceară să-mi viziteze bucătăria! Strigă boerul cu burta rotundă. Așa, mergeți înainte, dragă domnule; nu veți fi ajuns în curte și sunt acolo și eu. Vizitiu, ia-o pe povârniș și treci grădina de legume... Hei! Toma Telepin al mare, alcargă de le dă gardul în lături ca să treacă. Omul ăsta vă va conduce; eu, numai decât sunt al vostru”.

(Va urma.)

altfel e de remarcă, că tot oam meseriași noștri, susțin scena teatrală românească din Sibiu. A plăcut și piesa „Vlăduțul mamei”, dar bravii diletanți au fost neîntrecuți în piesa „Pentru ochii lumii”. Toți diletanții și-au interpretat rolurile cât se poate de bine, în special însă dl D. Axente și dna și de data aceasta au dovedit deosebită pricepere și talent de artiști dramatici. Peste tot bravii noștri meseriași au procurat o seară de frumoașă înălțare sufletească publicului de tot numărul cu toată lipsa advocaților, asesorilor consistoriali, a căror datorință de altfel ar fi în prima linie să sprijinească astfel de manifestațiuni culturale. La venitul material multumitor, din care o parte se va folosi la împărțirea darurilor de Crăciun între săracii noștri, a contribuit și marele Stroescu, răscumpărând o loje cu suma de 100 cor.

Raportorul.

PAGINI RASLEȚE.

Un cântec despre un păr.

(Povestire franceză.)

În capul satului era un păr mare: primăvara părea o căpiță de flori. Casa unui fruntaș era de partea cealaltă a drumului. Poarta de fier era ca a unui castel; pe fata țaranului fruntaș o chema Perrine.

Eram fidanțați.

Era de șaptesprezece ani. Câte roze pe fața ei. Atâtea, câte pe pom. Sub acel păr am întregit-o:

— Perrine, scumpa mea Perrine, când ne va fi cununia?

Totul zimbea pe ea: șuvițele, cu cari se juca vântul zburdalnic, talia ei elegantă, mâna, cu care apleca crengile rozelor sălbatice, ca să le miroase, fruntea ei curată, iar între buzele ei roșii dinții aceia albi.

Ah cât de mult am iubit-o!

— Cam pe timpul culesului de vii, ne va fi cununia — îmi răspunse ea — decumva nu te va lua împăratul de soldat!

Când a sosit ziua asentării, am ars o lumină de ceară, fiindcă inima mea s'a strâns de gândul acela, că trebuia să plec undeva departe de ea. Lăudată să fie Născătoarea de Dumnezeu! eu am tras soarta cea mai mare. Dar pe fratele meu mașter Jean, încă l'au asentat.

L'am aflat plângând, când a oftat:

— Mamă, scumpa mea mamă!

— Nu te supăra, Jean, eu sunt orfan!

N'a voit să-mi creadă cuvintelor, când i-am zis:

— Mă duc eu în locul tău.

Perrine a venit sub păr cu ochii plini de lacrimi.

N'am văzut-o nici când plângând, lacrimile ei erau mai frumoase, decât surâsul. — Mi-a zis:

— Bine-ai făcut, ești un băiat bun, du-te Pierre, te voi aștepta.

Stâng, drept, stâng drept, vecinicul cuvânt de tobă! înainte marș! astfel mergeam dela întâia tragere la țintă până în Wagram. Pierre, curaj numai! E aici inamicul! Am văzut și un șir de focuri. Cinci sute de tunuri au sunat deodată, fumul teribil mă înăbușea, piciorul meu mi-a lunecat în sânge.

Am fost cuprins de groază și m'am uitat înapoi.

Înapoia mea acolo era Franța, satul meu și părul, pe care acum din fiecare floare s'a făcut câte un fruct. Mi-am închis ochii și am văzut pe Perrine, care se ruga pentru mine. Lăudat să fie domnul! am prins curaj. Înainte, înainte stâng, drept! Tinteste, foc! Baionetele sus!

— Ian uite! recrutul se ține bine! Copile, cum te cheamă?

— Pierre, Maiestate.

— Pierre, să știi, că te fac sergent major.

Perrine, scumpa mea Perrine! trăiască războiul! Războiul pentru mine acum e o zi de sărbătoare. Pentru învingerea unei oștiri e deajuns, ca să pășești una după alta. Stâng, drept!

Earăș tu ești, Pierre?

— Eu, Maiestate.

— Ia-ți o parolă de ofițer.

Aveam de unde să-mi iau de pe umărul morților.

— Multămesec, Maiestate!

Înainte pân' la Moscova, dar mai departe nu! Prin câmpia fără de margini numai cadavrele ne mai arătau drumul, înainte râul, la spate inamicul: de ambele părți moarte.

— Cine va porni luntrea întâi?

— Eu, Maiestate!

— Intotdeauna tu, căpitanul meu.

Și mi-a dat ordul lui de onoare.

Lăudat să fie bunul Dumnezeu! Perrine, scumpa mea Perrine, vei fi mândră cu mine! Războiul s'a sfârșit, m'au concediat. Sune acum clopotul de cununia noastră! Drumul e drept, că-i lung, dar speranța umblă iute. Dincolo de dealul ăsta e satul meu natal.

— Am cunoscut turnul bisericii, mi se pare, că trag clopotele.

Trag clopotele. Dar păru unde-i?

Asta e luna florilor și eu încă tot nu observ căpița de flori. Altădată se putea zări din depărtare, da, pe când era. Dar acum au tăiat pomul dragostii mele tinere. Pe el mai erau încă florile, toate florile acelea frumoase; dar acum toate crengile erau împrăștiate prin iarbă.

— De ce targ clopotele, Mathieu?

— De cununie, d-le căpitan.

— Mathieu deja nu mă mai cunoștea.

De cununie! E adevărat. Logodnicii au urcat treptele bisericii. Mireasa era Perrine, Perrine a mea cea zimbătoare, acum e mai frumoasă, ca pe vremuri. Fratele meu Jean era mirele.

Am auzit cum povesteau cei din jurul meu: Se iubesc.

Dar Pierre? — i-am întrebat eu.

— Care Pierre? — îmi răspundeau ei.

M'au uitat cu totul.

Am înghenunchiat într'un colț mic din biserică. M'am rugat pentru Perrine și m'am rugat pentru Jean: pentru tot ce mi-a plăcut. Liturghia s'a sfârșit, am rupt o floare din păr, o sărmană floare veștejită și iarăș am pornit la drum, fără să mai fi privit înapoi.

Lăudat să fie Domnul! să iubesc și vor fi fericiți laolaltă.

— Așadară te-ai reîntors, Pierre?

— Da, Maiestate.

— Ești numai de 22 de ani, maior și cavalerul ordului de onoare. Dacă vrei îți dau de soție o contesă.

Pierre a luat dela butonieră floarea veștejită, care a rupt-o de pe pomul tăiat.

— Maiestate, așa e inima mea. Te rog de un loc în front, ca să pot muri, ca un adevărat soldat și un creștin bun.

Și-a primit locul în front. În capul satului e mormântul unui general, care a murit în ziua învingerii, în etate de 22 de ani. În loc de nume numai atâta e scris pe piatra de pe mormânt: „Lăudat să fie bunul Dumnezeu!”

Traducere de Crin.

Bibliografie.

Gheorghe Barițiu: Studii și articole, cu o prefață de Dr. Ioan Lupaș.

Un volum elegant de 158 pagini. Prefața e scrisă cu cunoscuta competență și pătrundere a dlui Lupaș, iar cartea cuprinde următoarea serie de studii și articole ale marelui publicist român de odinioară: Români și maghiarismul. Limbi universale. Limbi destinate la moarte. Limba românească. Biserica românească în luptă cu reformațiunea. Despre resbelul civil transilvan din anii 1437—1438. Istoria noastră modernă. Anarhia și corupția presei noastre. Presa maghiară. Presa dacoromână. Directorul de școale Gheorghe Șincăi.

După cum apare și din această înșirare a titlurilor de articole, intenția dlui Lupaș e să ne dea o sinteză a cugetării lui Gh. Barițiu.

Cartea aceasta folositoare și foarte recomandabilă tuturor intelectualilor noștri a apărut în editura Asociațiunii și costă exemplarul: cor. 1.50.

POȘTA REDACȚIEI.

Părintelui T. H. Articolul d-tale va apare eventual peste câteva zile. Acum cei vizați par a reveni la sentimente și convingeri mai bune. Să mai așteptăm puțin. Salutări.

POȘTA ADMINISTRATIEI.

Ioan Topor. N.-falău. 480 cor. aveți de plătit în abonament până la finea anului curent.

Mihai Lucața, Șiria. Am primit 28 cor. ca abonament până la 30 Iunie 1913.

Eremie Popovici, Vălcani. Încă 7 cor. aveți de plătit în abonament pe 1912.

Simion Felea, Banyahavas. Am primit 14 cor. abonament până la finea anului 1912.

Iosif Caragea, Mercina. Încă 2 cor. aveți de plătit pe 1912.

Dr. Eugen Curta, Panciova. Încă 4 cor. aveți de plătit pe 1912.

A V I Z I

Abonații cari își schimbă locuința, sunt rugați să ne comunice legibil numele comunei, poșta ultimă și comitatul precum și locuința cea veche, pentru că fiind mai multe localități cu acelaș nume, ne îngreunează expedarea ziarului. Totodată să ni se notifice că locuința și-a schimbat-o permanent, sau numai provizor și pe cât timp.

Adm. ziarului „Românul”.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

MED. UNIV.

DR. CORNELIU DĂRĂMUȘ,
SPECIALIST ÎN BOALE DE FEMEI ȘI
SPECIALIST ÎN MORBURI DE DINȚI

ALBA-IULIA (PIAȚĂ).

ORDINEAZĂ: dela 8—10 pentru boale de femei. Dela: 2—5 pentru morburile de dinți.

(Da 537—20)

(T6502—10)

INSTINȚARE.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că atelierul meu de

croitorie engleză pentru domni

din strada József Főherceg nr. 2. I-am strămutat în strada József Főherceg nr. 1. etajul I.

Rugând binevoitorul sprijin al on. public din loc și provincie, sunt

Cu distinsă stimă:

Tóth Ferencz.

Un tânăr român în etate de 26 ani căsătorit, absolvat școala de vierit și grădinarit, din Miniș cu praxă de un an caută

un post de vințeler

la un domeniu din România. Se pricepe bine și la vite, înosebi la cai, — fiind ca vâtav 4 ani la Domeniul Coroanei din Sadova. A se adresa lui:

Grigore Suciu,
Cenadul-unguresc (Magyar-Csanád)
(com. Csanád).
(Su 546—2)

Creme pentru față, pudre

șpunuri, parfumerii etc. de vânzare — mare asortiment — la drogheria și parfumeria **Török Andor és T-sa,** Arad Fő-tér.

(To 518)

Inștiințare.

Aduc la cunoștința on. public din Arad și provincie, că am deschis în ARAD, str. Luther Márton nr. 1, o spălătorie de albituri și curățătorie chimică. Lucru prompt și mulțumitor. Roagă binevoitorul sprijin:

(Sa 501—10) Szálas József, curățător

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria **Pichler Sándor,** Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1.

(Pi 307—100)

Aviz.

Avem onoare a aviza mult onorații noștri mesterii cât și onoratul public, căci în magazinul nostru de ghete se poate cumpăra totfelul de ghete după moda cea mai nouă pentru domni, dame și copii cu cele mai modeste prețuri. Toate ghetele sunt fabricatul nostru propriu de mână, din cel mai bun material.

Vă rugăm a încerca și vă veți convinge.

Cu stimă:

A 521—25 Asociațiunea pantofarilor
(Aradi Czipészek Termelő Szövetkezete)

ARAD, Szabadság-tér n-rul 14 „La cizma roșie”.
IUSTIN OLARIU, director executiv.

(Ba 116—280)

Gustați

Berea **SLEPING-car**
din fabrica „Bragadiru”.

Prăvălia românească

de coloniale și delicatose a lui

George Ștefu

din Arad, strada Deák Ferenc 7. (în față cu „Librăria diecezană”) are

Telefon pentru oraș și provincă:
Nr. 881.

(Se 549—10)

KUGEL KÁROLY

FOTOGRAF

TIMIȘOARA-CETATE (TEMESV.-BELV). str. Jenőfőherceg nr. 14.

Pregătește fotografiile cele mai moderne, măriri de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execută cărți postale cu fotografii, fotografii pe porțelan pentru pietrii monumentale, după orice fotografii. Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios.

(Ku 108—)

Volți să faceți economie de bani la comenzile de haine? Comandați haine la atelierul de croitorie pentru domni a lui

Ilie Nișulescu

LUGOJ, strada Timișorii n-rul 28.

(NI 480—30)

Unde se pregătesc cele mai moderne haine pentru bărbați și băieți, tot felul de costume, pardesiuri, paltoane, și a. m. din cele mai bune stoffe englezești cu prețuri moderate.

Ce faceți băieți? — Tata ne-a dat voie! Căci fumăm doar tuburile Antinicotin firma „JACOBI” din cutii de lemn

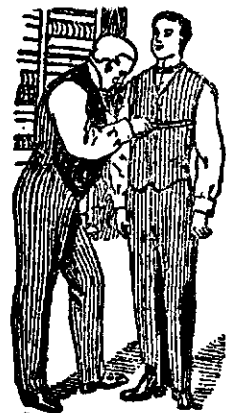
Păziți! Sunt veritabila numai cu inscripțiunea „JACOBI”.

Fiecare cutie conține interesante fotografii Röntgen.

Magazin principal: [Go 548]
Magy. kir. dohány és szivar különlegességi áruháza.

Bereczky Zoltán

atelier de croitorie pentru domni Cluj—Kolozsvar. In colțul străzilor Unió și Rozsa. —

Magazin permanent de materii din țară și străinătate pentru toate sezonurile. Comandele din provincie se execută prompt. E suficient a se trimite o haină croită

:: bine ::

(Be 157—60)

Kratochvill Ágoston

turnătorie de lucrări de artă și firme Budapesta, VII., Cserhát-u. nr. 22.

Fond. în 1899. Telefon: 28—35.
N-rul casei de păstrare poștală reg. ung. 15545.
(Notă Clearing).

Table de firmă vârsate din bronz și zinc pentru ofițeri, medici, avocați, ingineri, arhitecți, execută frumos și modern. Cea mai mare fabrică în bransa aceasta în Ungaria.

— Prețuri de fabrică. —
Correspondență în limbile maghiară și germană
(Ka 143—30)

WEISZ

RÓZA

salon de pălării pentru dame, Arad, str. Deák Ferenc 2.

Am onoare a aduce la cunoștința on. dame, că m'am întors din călătoria mea făcută la Viena, de unde mi-am asortat salonul cu cele mai noi

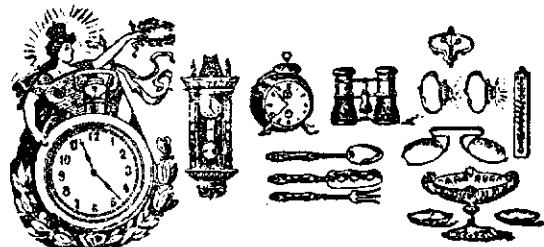
modeluri de pălării pentru dame, — velour și plisă.

Pălării de doliu și transformări se execută în 24 ore.
(Ve 408—10)

Iohann Gensthaler

giuvaergiu și ciosornicar

în Orăștie Szászváros.
Filială în Szászsebes.

Vânzare de juvaere, de aur și argint și ceasornice pe lângă garanție și prețuri moderate. — Se fac orice reparaturi de juvaere și ceasornice de aur, re pede, precis și ieftin. Serviciu conștiințios. G 134—52

BĂRBAȚII DEBILI

și recâștigă puterea bărbătească perdută, dacă întrebuințează

tabletele „Neosan”

Brevetate și scutite prin lege.

Remediul probat și sigur contra debilității bărbătești, contra impotenței și pentru păstrarea puterii bărbătești până la cele mai înaintate bătrânețe.

Nu strică stomacul și pestetot n'are nici un efect stricacios.

O cutie cu 4 coroane 50 fileri
20 pilule
Se trimite cu rumburs în modul cel mai discret.
Depozit principal pentru Austria și Ungaria

Farmacia lui HUGO ÖRKÉNY
Budapesta VII., Thököly út 28. Depot 115 (Le 516—5)

In atențiunea băcanilor!

MORI pentru MAC

ȘI

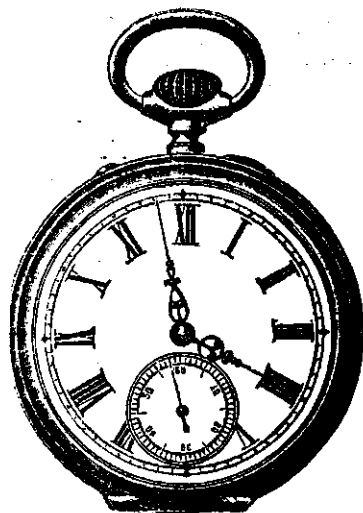
CUMPENE

excelente și cu prețuri moderate se capătă la fabrica

THINSZ A.

BUDAPESTA, IX, str. Liliom 50.

Tl 163 60

(Ba 147-104)

Cele mai bune

oroloage

cele mai solide și cele mai moderne

juvaericeale

atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă **chezările de 10 ani** și prețuri ieftine, livrează cea mai bună prăvălie în această privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologer în SZEGED

CATALOG CU 2000 CHIPURI SE TRIMITE GRATUIT.

Notes că numai aceia vor primi catalogul gratuit cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul” (adecă scriu că a citit anunțul în „Românul”). Corecpondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Premiat la a. 1902 din partea expoziției industriale din Becicherecul-mare.

BERBERSZKI MIKLÓS

păpușar,

(Be 30-70)

— Nagybecskerek. —

Liferează în țară și străinătate păpuși de piele, păsă, mătase și catifea, pentru bărbați, dame și copii cu prețurile cele mai ieftine. Serviciu prompt. — Catalog trimite gratuit. — Revizătorilor li-se dă rabat.

Articole de casă de sticlă și porcelan, utensilii culinare, articole de argint, nickel și aramă, lampe, rame și picioare la aparate fotografice, cuțite, furculițe și linguri de alpaca și argint, articole de oțel »Sollingen«. — Mobile de fier, cămine perpetice, sobe, articole de toaletă și turiști, cu prețurile cele mai ieftine — se pot cumpăra la firma:

JOSEF JIKELI

SIBIU—HERMANNSTADT, Strada Cisnădiei 47.

Jl 34-60

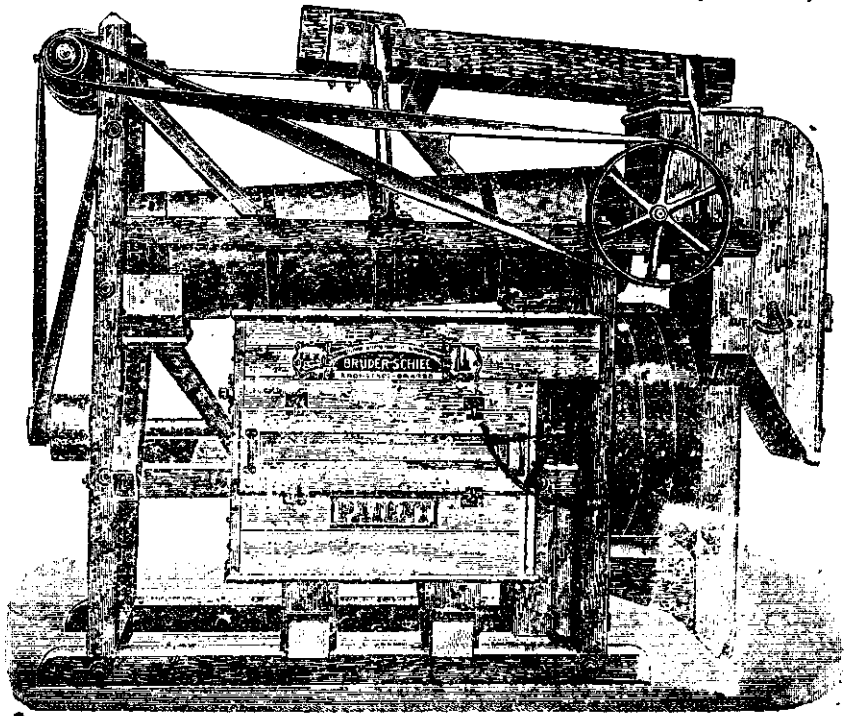
FRATII SCHIEL

FABRICĂ DE MAȘINI, STABILIMENTE PENTRU EDIFICARE DE MORI, TURNĂTORIE DE FFR.

Brasov.

Cea mai mare fabrică de mașini din Ardeal.

Efectuește stabilimente de turbine, motoare și locomobile de ulei brut, „Corona”, mori mănate cu motoare și apă, stabilimente electrice, stabilimente de transmisie, mașini de scărmanat și de tors lână. (Sl 50-60). II

„VICTORIA”

curățitoare combinată de bucate. Cea mai modernă și perfectă mașină de curățit, cu sita aspirator-trilor și descortșitoarea cu smirgel.

Schmidt János succesor Schmidt Ferencz

Institut pentru ridicarea altarelor în

— Budapesta, Kőbányai-ut 53. —

Pregătește: altare, anvoane, cripte, statui sfinte și întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform pretenziunilor artistice și pelângă prețuri convenabile. Se recomandă ca specialist, de München la renovarea altarelor vechi. Planuri și cataloage trimite gratuit precum și primirea muncii o face pe speșele sale proprii.

Prețuri moderate.

Condiții favorabile de plată.

(Sl 160-60)